

Omvärldsanalys för Västerviks kommun

Västervik mot 2030

MARS 2016

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INLEDNING	4
BAKGRUND OCH SYFTE	4
RAPPORTENS METODER	4
ORGANISATION OCH ARBETSGÅNG	5
TILL LÄSAREN: OM RAPPORTENS UPPLÄGG	6
1. TIO TUNGA TRENDER MOT 2030 – VÄSTERVIK I OMVÄRLDEN	7
1. URBANISERINGEN FORTSÄTTER – STADEN BLIR NORM	8
2. ÖKAD MOBILITET STÄLLER NYA KRAV PÅ INFRASTRUKTUREN	8
3. ÖKAT HÅLLBARHETSFOKUS – FÖR SAMHÄLLE, NÄRINGS LIV OCH INDIVID	10
4. MIGRATIONEN VÄXER – I ANTAL OCH SOM SAMHÄLLSFRÅGA	11
5. DIGITALISERINGEN FORMAR OM ALLT	12
6. AUTOMATIONEN FÖRÄNDRAR ARBETSLIVET	13
7. KONKURRENSEN OM ARBETSKRAFTEN HÄRDNAR OCH KRAVEN PÅ KOMPETENS FÖRÄNDRAS	14
8. ÖKAD HETEROGENITET I SAMHÄLLET	15
9. FRÅN BEHOV TILL BEGÄR – ÖKADE KRAV FRÅN MEDBORGARE	16
10. BESÖKSNÄRINGEN – EN BRANSCH I TILLVÄXT	17
SAMMANFATTNINGSVIS: MOT ETT TANKEINDUSTRI-SAMHÄLLE	18
2. VÄSTERVIK I SITT REGIONALA SAMMANHANG	20
3. BOENDE- OCH FLYTTANALYS	26
1. HUR SER FLYTTDYNAMIKEN UT?	27
2. VAD ÄR EN ATTRAKTIV PLATS?	33
3. VAD ÄR EN ATTRAKTIV BOSTAD?	38
4. HUR FRAMTIDSANPASSAT ÄR ARBETSLIVET?	43
5. VILKA SKA VI RIKTA IN OSS PÅ?	48
4. SAMMANFATTANDE SLUTSATSER	52
MOT DET HETEROGENA T I – SAMHÄLLET	53
VÄSTERVIK LOCKAR BARNFAMILJER OCH UNGA ÄLDRE	55
DEN SAMLADE BILDEN INFÖR DET FORTSATTA ARBETET	56
APPENDIX A: DEFINITIONER OCH FÖRKLARINGAR	59
T-INDEX OCH REGIONALT T-INDEX	59
KOMMUNAL FRAMGÅNG	59
INGÅENDE KOMMUNER I TYPOLOGIN	59
OM KAIROS FUTURE	61
NOTER	62

SAMMANFATTNING

Hur ska Västerviks kommun vara en hållbar och attraktiv kommun att leva och verka i och att besöka i framtiden? I denna omvärldsanalys har 200 Västerviksbor tillsammans med Kairos Future vridit och vänt på denna fråga ur tre perspektiv:

- Vi har identifierat de viktigaste trenderna och förändringarna som påverkar Västerviks kommun.
- Vi har analyserat Västervik utifrån sitt regionala sammanhang och dess koppling och relation till andra arbetsmarknadsregioner i Sverige.
- Vi har undersökt kommunen från ett arbets-, boende- och flyttperspektiv.

Omvärldsanalysen har genomförts på uppdrag av Västerviks kommun och skall ligga till grund för kommunens visionsarbete mot 2030. Slutsatser är i korthet:

Västervik påverkas av förändringar i omvärlden som kommunen har mycket begränsade möjligheter att påverka. Dessa förändringar kokar ner i ett *Tanke-industriellt(TI)-samhälle*. I detta är *spets*, *sammanhang* och förmåga till *samhandling* de viktigaste framgångsfaktorerna för kommuner.

Västerviks övergripande utmaning är ”sammanhang” genom den begränsade integreringen i en större region. Kommunen är i mångt och mycket sin egen arbetsmarknad och därmed sin egen lyckas smed i att skapa goda förutsättningar för boende och arbetsliv.

Västervik är attraktivt i sig, med attraktiva boendemiljöer och förutsättningar för en stark besöksnäring. Spetsen” mätt som kunskapskapital är efter förutsättningarna bra. Förmågan till ”samhandling”, som alltid kan utvecklas, har stöd i att samarbeten inom viktiga samhällsområden som arbetsliv, integration, hållbarhet, landsbygds- och stadsliv är på plats.

Det långsiktigt avgörande för Västervik är att *stärka den fysiska och digitala uppkopplingen* och att integreras in i närliggande arbetsmarknadsregioner. På kort sikt behöver allt göras för att *bygga en större och starkare egen arbetsmarknad*.

Arbetet som helhet sammanfattas i sju utmaningar mot 2030:

1. Avstånd och restider – från långt till nära.
2. Eko-kommunen som visar vägen mot det gröna robusta samhället.
3. Den attraktiva kommunen som skapar sitt regionala sammanhang.
4. Delaktiga, engagerade och kompetenta kommuninvånare i en värld av mångfald.
5. Kommunen som attraherar den framtida arbetskraften.
6. Besöksnäring som breddas och stärker varumärket.
7. Tryggad finansiering av välfärden.

I rapporten kan du ta del av en fördjupning av de omvärldstrender som påverkar kommunen, en analys av Västerviks koppling till andra arbetsmarknadsregioner och faktorer som påverkar in- och utflyttningen till Västervik. Vi önskar dig en trevlig läsning om Västervik mot 2030!

INLEDNING

BAKGRUND OCH SYFTE

Västerviks kommun har gett Kairos Future i uppdrag att ta fram en bred evidens- och faktabaserad omvärldsanalys som ska ligga till grund för det kommande visionsarbetet mot 2030.

Syftet med omvärldsanalysen är att identifiera de viktigaste trenderna och analysera dess påverkan på kommunens utveckling. Vidare att ge underlag för samtal och diskussion om konsekvenser och utmaningar när det gäller näringslivsstrategi och framtida regionindelning.

RAPPORTENS METODER

Rapporten inleds med en bred analys av trender som påverkar kommunens framtidsförutsättningar. Därefter görs en fördjupad studie av Västervik i sitt regionala sammanhang. Slutligen presenteras ytterligare en fördjupning i form av analyser av boendeattraktivitet, flyttdynamik och grad av framtidsanpassningen av arbetslivet. De metoder som har använts är i huvudsak:

- **Trendwatch.** De viktigaste trenderna har identifierats tillsammans med företrädare för Västerviks kommun under processledning av Kairos Future. Trenderna har validerats och bearbetats vidare av Kairos Future. Här har det ingått datainsamling via Kairos Futures trenddatabas, studier samt ”desk research”.
- **T-analys** som har gjorts med hjälp av Kairos Futures egenutvecklade analysplattform för kommuners och regioners positioner och förutsättningar i en framväxande tanke- och idébaserad ekonomi. Med hjälp av denna analys kan vi på djupet förstå Västervik i sitt regionala sammanhang.
- **Flytt- och boendestudie.** Under 2015 genomförde Kairos Future en nationell flytt- och boendestudie vilken i denna rapport har brutits ned för Västervik. Studien bygger på både kvalitativ (omvärldsanalys, expertseminarium, antropologisk studie) och kvantitativ metod (statistikanalys, social media analys, enkätundersökning med 6000 svar)

I rapporten används begreppet Västervik med meningen hela Västerviks kommun som geografisk yta, det vill säga staden, tätorterna och landsbygden.

ORGANISATION OCH ARBETSGÅNG

Kairos Future har ansvarat för projektledning, research, analys och resultat i arbetet med omvärldsanalysen. Arbetet har genomförts i ett växelspel mellan fyra grupperingar: *styrgrupp, arbetsgrupp, visionsgrupp och breddgrupp*.

- **Breddgruppen** har varit rådgivande i arbetet med uppgift att bidra med erfarenheter och olika perspektiv. Den består av kommunfullmäktige förstärkt av representanter från näringsliv och ideell sektor, inklusive vision- och styrgrupp samt koncernlednings- grupp och arbetsgrupp, totalt ca 200 personer.
- **Visionsgruppen** har medverkat i det inledande arbetet med omvärldsspaning. I gruppen ingår en person från varje parti i kommunfullmäktige med ersättare. Visionsgruppen ingår även i breddgruppen.
- **Styrgruppen** består av kommunstyrelsen och ansvarar för den strategiska inriktningen på arbetet. Styrgruppen ingår även i breddgruppen.
- **Arbetsgruppen** består av sex personer från förvaltningar och bolag med erfarenhet av att arbeta tvärssektoriellt, inklusive projektledaren. Gruppens uppgift har varit att stegvis sammanfatta resultaten från arbetet i de övriga grupperna tillsammans med Kairos Future.

Involvering av en stor grupp människor har varit avgörande för processen gällande både innehåll, analysdjup såväl som förankringsmässigt.

Tidpunkt	Aktivitet	Tema	Vem
4/11	Startmöte	Planering, frågeställning	Arbetsgrupp
3/12	Omvärldspaning	Trendspaning och förankring	Styrgrupp, visionsgrupp & koncernledningsgrupp
Dec	Bearbetning av trenderna. T- & Boendeanalys	Summering och bearbetning Kommun och boendeanalys	Kairos Future
28/1	Framtidsdag	Konsekvensanalys av trenderna	Breddgrupp
1-2/2	Bearbetning i arbetsgrupp	Sammanställning och slutsatser av Breddgruppens arbete.	Arbetsgrupp
22/2	Presentation	Arbetsgruppens arbete presenteras, komplettering och synpunkter	Styrgrupp, visionsgrupp & koncernledningsgrupp
17/3	Återkoppling – utkast på rapport men inte färdig rapport	Resultatet presenteras	Arbetsgrupp
31/3 leverans	Rapport	Sätta på pränt	Kairos Future

Figur 1. Arbetsgång och process

TILL LÄSAREN: OM RAPPORTENS UPPLÄGG

Rapporten är disponerad enligt följande:

Kapitel 1 beskriver stora och samhällsomdanande omvärldsförändringar med stor påverkan på analysens frågeställning och kommunen som helhet

Kapitel 2 analyserar kommunen i sin regionala kontext, dess relationer och roll relativt andra kommuner

Kapitel 3 fördjupar analysen av kommunen i form av en studie av dess boende- och flyttdynamik, samt graden av framtidsanpassningen av arbetslivet.

Kapitel 4 avslutar rapporten med en summerande slutsatser från Kairos Futures sida.

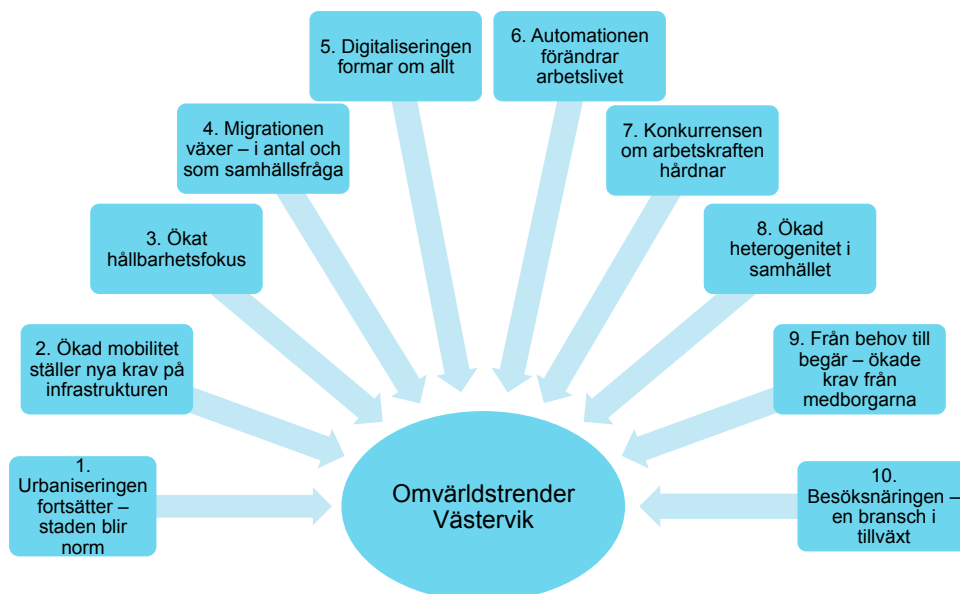
1. TIO TUNGA TRENDER MOT 2030 – VÄSTERVIK I OMVÄRLDEN

Vi har identifierat tio avgörande trender som kommer att få betydelse för Västervik mot år 2030. Trenderna och dess påverkan på kommunen har tagits fram gemensamt av Kairos Future tillsammans med företrädare för kommunen genom Styrgrupp, Visionsgrupp, Arbetsgrupp och Koncernledningsgrupp. Trendernas påverkan på Västervik och dess konsekvenser har analyserats tillsammans med Breddgruppen. Konsekvenserna har sammanfattats under varje trendbeskrivning under rubriken ”Påverkan på Västervik”.

Frågeställning

I ett arbete med omvärldsanalys är frågeställningen central. Genom frågeställningen sker en medveten avgränsning i vilka trender och omvärldsfaktorer som skall tas med in i arbetet. Följande frågeställning har varit vägledande för arbetet:

”Vilka förändringar i omvärlden påverkar Västerviks kommun att vara en hållbar attraktiv kommun att leva och verka i samt besöka mot år 2030?”

Figur 2. Översiktlig bild över tio omvärldstrender som påverkar Västervik mot 2030.

Omvärldsanalys handlar om att identifiera trender i omvärlden som påverkar en organisation eller frågeställning, i detta fall Västerviks kommun mot år 2030, som är den valda tidshorizonten för denna analys. Huvudsyftet med att göra en omvärldsanalys är att lyfta blicken och analysera de förändringar som sker i omvärlden, för att sedan se hur de påverkar närvärlden och den egna organisationen. De breda omvärldstrenderna som påverkar svenska kommuner är ofta lika eller snarlika, även om olika kommuner påverkas olika mycket beroende på egna förutsättningar. De identifierade trenderna är sammanfattade var och en för sig nedan.

1. URBANISERINGEN FORTSÄTTER – STADEN BLIR NORM

Urbaniseringen är fortsatt påtaglig världen över – stora flyttströmmar går till växande städer och storstadsregioner. År 2050 beräknas 70-75 procent av världens befolkning, ca sju miljarder människor, bo i städer¹. Vid sidan av de rent fysiska konsekvenserna det får, innebär det också en ”mental” förskjutning, där staden i allt högre utsträckning blir norm.

I Sverige är det storstadsregionerna samt högskoleorterna som ökat sin befolkning mest de senaste åren, medan många av landets övriga kommuner tappar invånare². Med människorna flyttar också näringarna och arbetstillfällena. De större städerna växer och blir knutpunkter i de regionala nätverken, och i mindre kommuner växer ofta tätorten på bekostnad av landsbygden. Det leder till en koncentration av såväl kommersiell som offentlig service.

Påverkan på Västervik

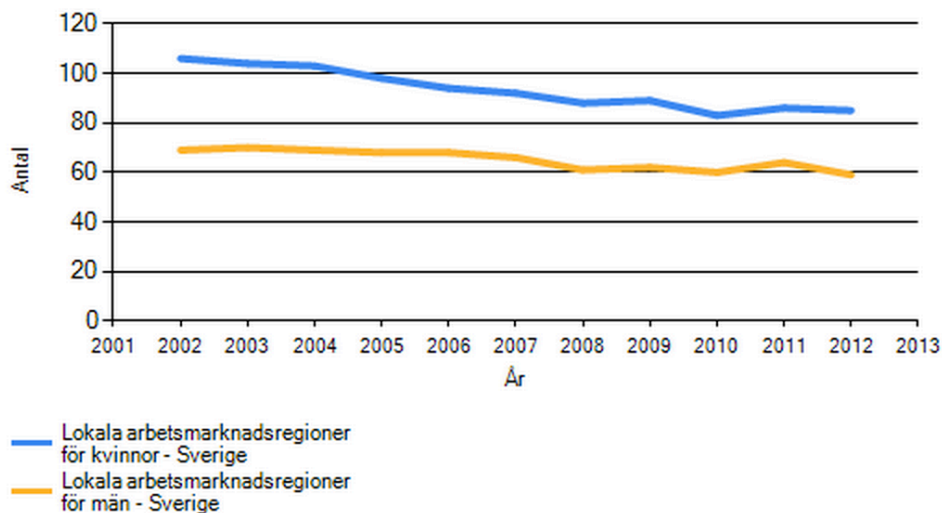
Den här utvecklingen ritar just nu om den svenska geografien i grunden. De stora städerna med vissa tätt tillhörande kommuner vinner i attraktionskraft och många mindre och mellanstora orter och städer med omgivande landsbygder, såsom Västervik, riskerar att hamna vid sidan av eller i utkanten av de stora regionerna. Bra kommunikationer och pendlingsmöjligheter är avgörande för kommunens framtida attraktivitet tillsammans med en väl utbyggd digital infrastruktur. Kommunen har fördelar att erbjuda, såsom prisvärda boenden i trivsamma miljöer. Västervik kan också agera ”motpol” till de stora städerna och vara den plats där människor finner naturen, lugnet och balans i livet.

2. ÖKAD MOBILITET STÄLLER NYA KRAV PÅ INFRASTRUKTUREN

Sett ur ett historiskt perspektiv rör vi oss över allt längre distanser i vår vardag, i synnerhet när det gäller hur vi pendlar till och från jobbet. Däremot tenderar tiden vi spenderar på resande att vara relativt konstant. I och med att fler arbeten blir mer kunskapsorienterade och mindre platsbundna ökar också grundförutsättningarna för att bo på ett ställe och arbeta på ett annat, vid sidan om förbättrad infrastruktur.

Något som illustrerar hur vi dagligen rör oss över allt längre sträckor är antalet lokala arbetsmarknadsregioner, d.v.s. naturliga grupperingar av kommuner där människor bor och arbetar. Dessa lokala arbetsmarknadsregioner blir allt färre men större. På 1970-talet bestod Sverige av runt 200 lokala arbetsmarknader, nu är det

endast 75. I ett längre perspektiv har arbetsmarknadsregionerna blivit färre och större till följd av att människor rör sig alltmer över längre avstånd i vardagen.

Figur 3. De lokala arbetsmarknadsregionerna har blivit färre och större över tid till följd av ökad mobilitet. Källa: Myndigheten för trafikanalys.

Den tekniska utvecklingen med smarta telefoner, bärbara datorer, trådlösa nätverk och intranät som man kan koppla upp sig mot gör det ännu enklare att arbeta utanför det traditionella kontoret. Mobiliteten och arbetspendlingen är starkt knuten till den ekonomiska utvecklingen och faktiska förutsättningar gällande infrastruktur och pendlingsmöjligheter.

Genom förbättrade möjligheterna till kommunikation och pendling från/till men även inom kommunen, växer den tillgängliga arbetsmarknaden. Samtidigt ökar alternativen för medborgare i hur man kombinerar boende och arbete – och därmed även konkurrensen om dessa.

Påverkan på Västervik

Västervik har med sitt läge och sina begränsade kommunikationer en situation där man är en egen arbetsmarknadsregion. Att pendla till närliggande arbetsmarknadscentra tar relativt lång tid, mer än 45 minuter. En avskild mindre arbetsmarknadsregion får konsekvenser i form av att nyetableringar av företag hämmas eller att företag väljer att flytta närmare arbetsmarknadsregioner med större tillgång till medarbetare, leverantörer och kunder. Pendlingsmöjligheter inom regionen har också en hög påverkan på de människor som redan bor i kommunen och för att locka turister. Förbättrade pendlingsmöjligheter inom kommunen kan till exempel innebära kollektivtrafik med integrerad skärgårdstrafik, fler cykelvägar och ökad tillgänglighet till tåg och flyg.

3. ÖKAT HÅLLBARHETSFOKUS – FÖR SAMHÄLLE, NÄRINGS LIV OCH INDIVID

Idag växer miljö- och hållbarhetsfrågor i betydelse inom i stort sett hela samhället och i alla branscher, socialt, ekonomisk och miljömässigt. Satsningar på de tre perspektiven inom hållbarhetsområdet blir allt mer drivande i hela samhället och nya affärsmässiga lösningar ger drivkraft åt utvecklingen.

Ett fossilfritt samhälle är ett högaktuellt tema för många av världens länder. Sverige går i bräschen och meddelade inför klimatmötet i Paris hösten 2015 att man ska bli ett av världens första fossilfria välfärds länder. Den svenska regeringen driver denna fråga via initiativet *Fossilfritt Sverige*³. Klimatfrågan och strävan mot ett fossilfritt samhälle prioriteras i högre grad av såväl politik som näringsliv. I Sverige och internationellt ökar förnybar energi från sol, vind och biobränsle. Som en del i detta krävs en övergång till så kallade smarta elnät som ska kunna hantera leverans och distribution av el från flera olika källor och aktörer.

Samhället spås att i ökad omfattning och med större frekvens utsättas för allt större konsekvenser av klimatförändringarna. T ex ökar risken för översvämning vid kraftiga regn eller stigande havsnivåer. Att bygga och anpassa städer och områden efter klimatförändringar blir en verklighet för allt fler.

Ett annat område på frammarsch är kretsloppstänkande där cirkulär ekonomi är ett alltmer förekommande begrepp. Cirkulär ekonomi är ett område där nya affärs lösningar dyker upp i linje med att vi blir allt mer medvetna om att det är viktigt att hushålla med våra naturresurser.

På det stora hela har hållbarhetsfokus gått från att handla mest om ”det gröna” och energianpassning till att innefatta även den sociala hållbarheten. Social hållbarhet innebär att människor ska ha en hygglig standard och leva i en trivsamt miljö samt att samhället ska ha förmåga att lösa de problem som människor hamnar i. Området är brett och det finns en mängd olika initiativ i stort och smått. Därtill ser vi att näringslivet är alltmer drivande i att skapa långsiktiga, hållbara affärsmässiga lösningar.

Påverkan på Västervik

Klimatanpassning blir en allt viktigare faktor att ta hänsyn till, inte minst för kuststäder som Västervik. Kuststäderna kan på sikt drabbas hårdare av klimatförändringarna med stigande havsnivåer och översvämningar. Även om det av många inte ses som ett akut hot idag finns skäl för att redan idag planera hur den framtida stadsmiljön ska anpassas. Ett hållbart Västervik innefattar bl.a. energieffektiva byggnader och transporter, att bidra till att Västerviks sjöar och vatten uppnår en god ekologisk status och att underlätta för kommunens invånare att välja elbilar. Västervik har redan startat arbetet med en hållbar utveckling och är sedan 2009 en Ekokommun.

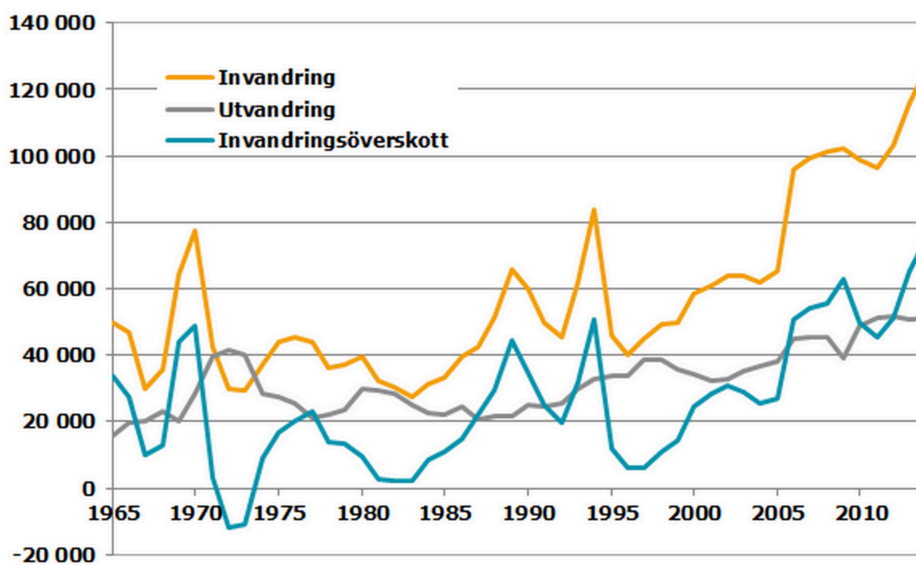
Hållbarhetsområdet ger också möjligheter till nyetableringar av företag och en expansion av näringslivet i Västervik. Exempel på företag inom denna bransch skulle kunna innefatta allt ifrån t.ex. miljöteknikbolag inom hållbar utveckling som solcells företag, till tjänsteföretag inom cirkulär ekonomi.

4. MIGRATIONEN VÄXER – I ANTAL OCH SOM SAMHÄLLSFRÅGA

Globalisering innebär inte bara ökad rörlighet av kapital, arbetskraft och kompetens, utan också ökad rörlighet bland människor generellt. Migrationen mellan världens kontinenter ökar i omfattning och människor söker i större utsträckning nya möjligheter i andra länder. Detta tar sig uttryck såväl i form av arbetskraftsmigration och utlandsstudier som i form av flyktingmigration och anhöriginvandring.

Nivåerna av invandring till Sverige är i ett historiskt perspektiv rekordhög, liksom nivåerna av utvandring. Under 2014 invandrade 126 966 personer till Sverige, en ökning med nära 10 procent från 2013. Huvudorsaker är det pågående kriget i Syrien och oroligheter i Afghanistan.

Invandring, utvandring och invandringsöverskott 1965–2014

Figur 4. Antal invandrare till Sverige och utvandrare från Sverige sedan mitten på 1960-talet. Källa: SCB.

Sverige är idag ett mångkulturellt land med högre andel utlandsfödda än vad exempelvis det traditionella invandrarlandet USA någonsin haft⁴. Personer från andra länder – särskilt från länder utanför EU/EFTA – har inte varit sysselsatta i lika hög utsträckning som andra i Sverige, vilket innebär en stor utmaning på arbetsmarknaden framöver. Samtidigt pekar forskning från bl.a. Richard Florida på att mångfald är en ingrediens i regional attraktivitet för den ”kreativa klassen”⁵.

Påverkan på Västervik

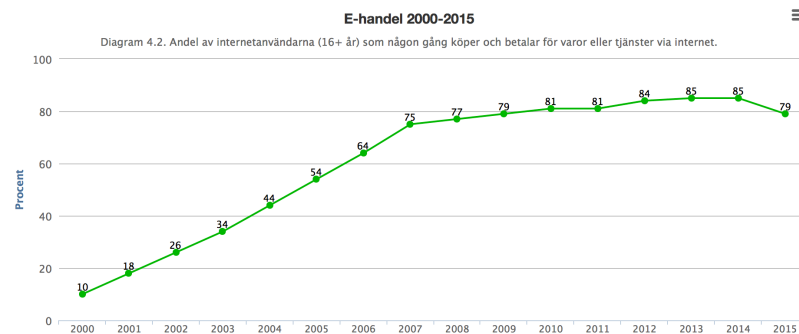
Antalet nyanlända flyktingar till Sverige har under hösten 2015 varit exceptionellt stort och haft stor påverkan på många av landets kommuner, så även för Västerviks del. Fler invånare till kommunen ökar trycket på samhällsservicen såsom vård, skola, omsorg och boende. Samtidigt skapas möjligheter att få in kompetens i birstyrken. Västervik har visat på stor innovationsförmåga för att lösa den akuta boendebristen och öka integrationen genom den så kallade *Västerviksmodellen*. Modellen innebär nybyggda modulbostäder med längre avtalstid än tillfälliga asylboenden. Med Västerviksmodellen satt på kartan och stort fokus från politiker finns

goda förutsättningar att bli en pilotkommun för fler innovativa lösningar kopplade till integrationen.

5. DIGITALISERINGEN FORMAR OM ALLT

Teknikutvecklingen och digitaliseringen går snabbt och har en stark påverkan på hela vårt samhälle. Idag har nästan hela befolkningen tillgång till digitala plattformar i någon form. Tekniken blir alltmer lättillgänglig och lättanvänd, och vi blir allt snabbare på att ta till oss nya lösningar. Informationsrevolutionen har gjort att vi effektivt kan kommunicera med varandra över hela världen vilket också ställer nya och förändrade krav på vilken kunskap och kompetens vi behöver ha. Även inom områden som transporter, bostäder och energi har teknikutvecklingen varit en starkt bidragande faktor till att skapa nya, smartare och effektivare lösningar.

Vi är ganska väl medvetna om att vårt vardagsliv digitaliseras och förändrar såväl vår mediekonsumtion som handel. T.ex. handlar en stor majoritet av svenskarna på nätet idag där allt mer av handeln sker via mobilen. E-handeln har legat runt 80 procent de senaste åren, men 2015 ses en liten minskning⁶. Dock ökar e-handeln mätt i kronor, vilket innebär att de som e-handlar handlar ännu mer än tidigare. Även varor som t ex livsmedel handlas idag i ökad utsträckning på nätet, som matkassar med färdiga menyföreslag och som färdigmat.⁷

Figur 5. Andelen av internetanvändarna (16+ år) som någon gång handlar varor och tjänster på internet. Källa: Svenskarna och internet, 2015.

En del i denna utveckling är det som kan kallas *Internet of things*, d.v.s. att inte bara datorer, surfplattor och smarta telefoner är uppkopplade mot internet, utan även allt fler apparater såsom kylskåp, dörrar och värmesystem.

Genom lättillgängligheten och aktualiteten i informationen är digitala medier på god väg att ta över traditionella medias roll som informations- och kunskapsbärare. Åsikter och preferenser som framförs eller delas i sociala medier av personer i vårt nätverk har mycket större trovärdighet än budskap från officiella avsändare⁸.

Det nya innovationslandskapet

Delningsekomin, *crowdsourcing* och *öppen innovation* är aktuella begrepp med koppling till digitaliseringens effekter. Ett nytt innovationslandskap håller på att växa fram där helt nya typer av aktörer utmanar befintliga branscher och affärsmodeller.

Delningsekonomin handlar i praktiken om hur nya aktörer hittar vägar att matcha utbud och efterfrågan med låga transaktionskostnader genom att ersätta traditionella mellanhänder med digitala plattformar⁹. I begreppet delningsekonomin ingår både *icke-kommersiella former* som att människor lånar eller byter varor och tjänster med varandra t.ex. att människor ordnar gemensam samåkning till *kommersiella former* som t.ex. Blocket (marknadsplats för köp och sälj av varor), Uber (persontransporter), AirBnB (övernattning) och Kickstarter (för finansiering).

Begrepp som crowdsourcing (lösa problem med hjälp av många andra parter), crowdfunding (lösa finansiering med hjälp av många) och öppen innovation har blivit allt vanligare. För företag kan det handla om att involvera medarbetare eller kunder för att få hjälp med att hitta allt ifrån nya produktidéer till lösningar på problem.

I kommunala sammanhang brukar man istället prata om medborgardialog som i praktiken innebär samma sak; dvs. involvera kommunens invånare att tycka till eller bidra med förslag på lösningar. Givet digitaliseringens utveckling kan man förutse att framtidens medborgardialog sannolikt kommer att bli allt mer digital och att medborgarna i allt högre utsträckning kommer att förvänta sig att kunna lämna in åsikter, feedback och förslag via digitala kanaler.

Påverkan på Västervik

Digitaliseringen påverkar Västervik inom en mängd områden. Inte minst vad gäller kommunikationsmöjligheter, vilket förutsätter att det finns tillförlitlig och snabb uppkoppling inte bara i kommunens centra utan även på landsbygden. Handel och centrumutveckling sker på nya villkor och medborgarförväntningar växer i att ”allt” skall finnas tillgängligt en knapptryckning bort. Allt detta ställer förändrade krav på Västerviks kommun både som serviceorganisation, demokratisk organisation och som myndighet. Digitaliseringen bidrar till mer informerade medborgare samtidigt som polariseringen, mellan de som är internetvana och de som står utanför den digitala världen, växer. De som inte är internetvana kommer allt längre ifrån samhällsservicen.

Digitaliseringen kan innebära möjligheter för Västervik där det nya innovationslandskapet skulle kunna bidra till nyetableringar av företag. Det kan handla om allt ifrån nya tjänsteföretag inom ramen för delningsekonomin till lager för e-handelsföretag.

Givet digitaliseringens fortsatta utveckling kommer medborgarna förvänta sig att kunna lämna in åsikter, göra felanmälningar och kommunicera via digitala kanaler. För Västerviks kommun innebär det behov av att erbjuda tillgängliga och enkla digitala kanaler för olika ändamål.

6. AUTOMATIONEN FÖRÄNDRAR ARBETSLIVET

Automatiseringen av framförallt industrin har pågått under decennier för att öka produktivitetens utveckling och nu ser vi även en snabb automatisering av tjänstesektorn. Automatiseringen av industrin, distribution och lager fortsätter och är på väg in i en ny fas med accelererande robotisering. Helautomatiska lager blir t ex allt

vanligare i takt med att investeringskostnader sjunker och industrirobotar blir mer flexibla och samtidigt överkomliga i pris¹⁰.

Inom tjänstesektorn bidrar automatiseringen till att maskiner i allt snabbare takt ersätter, kompletterar och samagerar med människor. Hittills har effekterna i första hand varit dolda eller påverkat mindre kvalificerade tjänstemannajobb men utvecklingen går snabbt. Exempel på detta är automatisering, övervakning av datorer och nätverk, banktjänster, online-handel och självincheckning på flygplatser. Men redan idag skrivs t ex en hel del journalistiska referat av datorer, bland annat från företag som Narrative Science¹¹. IBMs Watson är ett tydligt exempel på robotisering gällande fakta och kunskap där datorn/roboten Watson (som läst in sig på Wikipedia material) överlägset vann i Jeopardy för några år sedan. IBM erbjuder även tjänster för läkare där en robot kan ställa medicinska diagnoser. Ett annat exempel är roboten Ross som kan assistera jurister att söka gamla domar och juridiska mål¹².

Med utvecklingen av kognitiva datorer, som t.ex. Ipsofts Amelia¹³, kommer sannolikt kundtjänstjobb i snabb takt kunna ersättas av kunskapsautomater samtidigt som än mer kvalificerade tjänstemannajobb kommer att få förbättrat beslutsstöd.

Effekterna av denna utveckling har under det senaste året belysts i en lång rad studier internationellt och relativt gemensamt konstaterar såväl internationella studier som svenska att nära hälften av alla jobb kan automatiseras inom 10-15 år^{14 15}. Om detta kommer att leda till stora sysselsättningsfall är svårt att säga, men troligt är att arbetslivet kommer att utsättas för en stark struktumvandling under kommande decennier där omskolning av personal, arbetstidsförkortningar och diskussioner kring medborgarlön kommer att stå på agendan.

Påverkan på Västervik

Likväl som övriga kommuner i Sverige kommer Västervik att påverkas av automationen. Jobb som bedöms komma att ersättas av automatiserade tjänster och algoritmer¹ är mindre och medelkvalificerade tjänstemannajobb inom såväl kommunen som näringslivet. Arbeten inom industri, lager och distribution kommer fortsätta att automatiseras i hög takt. Men automatiseringen bidrar också till nya typer av arbeten och möjligheter, därför är det avgörande att vara en attraktiv arbetsgivare som kan attrahera personer med den efterfrågade kompetensen. Här finns också möjligheter att göra Västervik till en testkommun av nya digitala tjänster inom välfärden, t.ex. äldreomsorgen.

7. KONKURRENSEN OM ARBETSKRAFTEN HÅRDNAR OCH KRAVEN PÅ KOMPETENS FÖRÄNDRAS

Behovet av mänsklig arbetskraft kommer att förändras i takt med automationens utveckling, en del jobb förvinner, en del förändras och nya jobb/arbetsområden växer fram (i många fall med behov av nya kompetenser). I detta sammanhang kvarstår det faktum att arbetsgivare söker och har mer eller mindre alltid sökt de

¹ En algoritm är en instruktion för att lösa en uppgift, inom matematik och datavetenskap.

bästa kompetenserna. Tillgängligheten på kompetent personal kan bero på en mängd olika faktorer, några exempel är hög/lågkonjunktur, utbildningssatsningar, geografiskt läge men också arbetsgivarens attraktivitet (där en mängd olika faktorer, er spelar in). Framöver ser vi att det kan bli allt svårare att hitta de kompetenser som söker i ett globaliserat arbetsliv – det talas om ett ”globalt talangkrig” där det handlar om att vara en tillräckligt attraktiv arbetsgivare.

Kompetensbrist är ett komplicerat område eftersom det samtidigt råder hög arbetslöshet bland vissa grupper som t.ex. unga och nyanlända. Ett problem är att kraven på arbetssökande ökat drastiskt, något som får medhåll av de flesta forskare inom området. Arbetsförmedlingens bedömning är att de yrken där det råder brist på arbetskraft generellt ställer högre krav på utbildning (eftergymnasial).

För nyanlända är det svårt att komma in på den svenska arbetsmarknaden, även i yrken där det råder kompetensbrist som t.ex. lärare, läkare eller sjuksköterskor. Detta har flera skäl, som svårigheter att få sin yrkeslegitimation översatt till de svenska arbetskraven eller avsaknad av kompetens i det svenska språket. För att bemöta dessa utmaningar lanserade regeringen i slutet av 2015 ett initiativ om snabbspår för nyanlända¹⁶ där man fokuserat särskilt på just legitimationsyrken inom hälso- och sjukvården.

Påverkan på Västervik

För Västervik gäller det att på alla sätt stärka förutsättningar för att matcha och ladda arbetslivet med kunskap. Eftersom integreringen i växande regioner är begränsad, gäller det att vara attraktiv både som boende- och arbetskommun. För arbetsgivare är kunskap om, och förmåga att möta vad som efterfrågas av medarbetare, allt mer betydelsefullt. Och då inte minst i de yngre generationerna, där preferenserna ser annorlunda ut jämfört mot äldre generationer. Utbildning och fortbildning som matchar regionens bidrar till att möta kunskapskonkurrensen, liksom ”snabbspår” för nyanlända att ta sig in på arbetsmarknaden.

8. ÖKAD HETEROGENITET I SAMHÄLLET

Vårt samhälle har under senare årtionden genomgått en omvandling från relativ homogenitet, till ett samhälle präglad av allt större mångfald, heterogenitet. Orsakerna är flera – individualisering och skiftande livsstilar, ökad etnisk mångfald samt växande ekonomiska klyftor.

I en individualiserad tid med goda materiella förutsättningar har utrymmet för att forma och uttrycka sig som individ ökat. Människor skapar idag sin identitet bl.a. genom olika beteenden, livsstilar och konsumtionsmönster. Boende, arbete, resande, fritidsaktiviteter, matvanor, konsumtion och förhållandet till hälsa, platser och natur är alla exempel på områden genom vilka människor uttrycker sig själva. En annan aspekt är ökad kulturell och etnisk mångfald. Detta är till stor del en följd av den ökade migrationen i samhället.

En tredje aspekt är ökad ekonomisk polarisering. De flesta människor i Sverige har under flera decennier fått ökade inkomster, men de har ökat mer i vissa grupper än i andra. Inkomstskillnaderna i Sverige var som lägst 1981, och har sedan dess

ökat¹⁷. Enligt en OECD-rapport som publicerades för något år sedan är Sverige nu det land i världen där de ekonomiska klyftorna ökar snabbast¹⁸.

Självvald gemenskap – livsstil och identitet ökar kraftigt i betydelse

Vi vill här särskilt lyfta fram den ökande betydelsen av livsstilar som bas för identitet, gemenskap, konsumtion och livsval. Inte minst har möjligheten att hitta likasinnade via internet och de sociala medierna drivit på utvecklingen markant. Detta ger en annan slags heterogenitet i samhället än industrisamhällets uppdelning efter resurser och socioekonomi. Här handlar det mer om att personer med en viss livsstiltillhörighet ofta söker sig till ett bostadsområde, ett kvarter eller en by, där de hittar sina likasinnade. Det driver på en ökad heterogenitet även på lokal nivå.

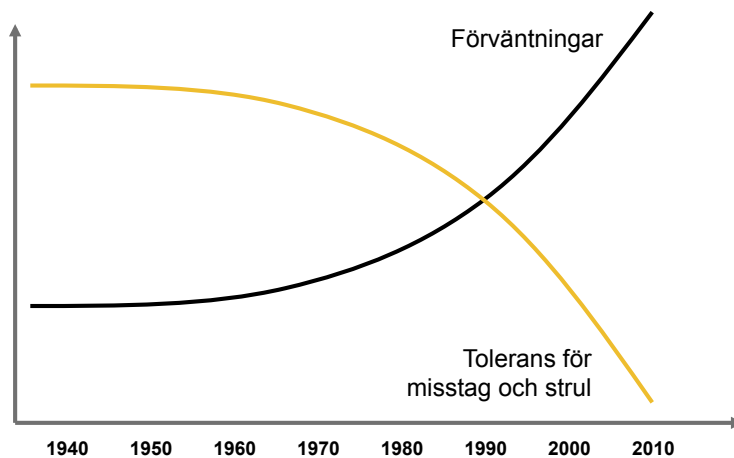
Sökandet efter kollektiva gemenskaper sker med andra bevekelsegrunder än tidigare. Förr föddes de flesta in i gemenskaper som var närmast givna; släkt, familj, klass etc. Idag söker sig istället många till de livsstilsgemenskaper de känner mest samhörighet med. Det gäller inte minst yngre människor. Detta kan uttryckas som ett skifte från ”tilldelade” till ”självalda” gemenskaper.

Påverkan på Västervik

För en liten kommun som Västervik sticker subgrupper i samhället ut mer än i större städer. Fördelen är att det kan vara enklare att identifiera likasinnade i kommunen, å andra sidan finns en större risk att upplevas stå utanför det som är det ”normala”. Västerviks kommun har möjlighet att agera positiv mötesskapare, och ta tillvara bredden av olika grupper i samhället. Ett exempel på vad kommunen redan idag gör är Västerviks facebook-grupp för nyanlända, där initiativ och möten annonseras och samlas på ett ställe.

9. FRÅN BEHOV TILL BEGÄR – ÖKADE KRAV FRÅN MEDBORGARE

Redan på 1960-talet identifierade Tage Erlander att människors krav inte minskade i takt med stigande välbefinnande – utan tvärtom ökade, varför han myntade uttrycket ”de stigande förväntningarnas missnöje”. Trots en remarkabel välbefinnandesutveckling i Sverige finns det inget som pekar på att medborgares och konsumenters krav på företag och det offentliga minskar. Snarare vittnar företag och organisationer om att de ökar. Förväntningar ökar stadigt, samtidigt som tolerans för misstag och strul minskar.

Figur 6. I takt med stigande välstånd ökar människors krav på företag och organisationer.
Källa: Kairos Future

Individen i centrum

Det bemötande som sedan tidigare förväntats från kommersiell sektor – ”jag betalar för något, då ska jag ha god och snabb service” – flyttas alltmer över till den kommunala sfären. Att t.ex. kunna följa bygglovsärenden i dess olika skeden i behandlingsprocessen och få information på medborgarens villkor är viktigt att kunna hantera. Inom vården sker också en snabb utveckling mot att vårdtagare blir hälsokonsumenter där vi t ex ser begrepp som *Patients like me*¹⁹ växa fram och en ny typ av vårdservice förväntas.

Påverkan på Västervik

Liksom alla andra kommuner behöver även Västervik möta medborgarnas krav och behov av snabba svar och en personlig dialog. Att skapa rätt förväntningar och vara tydlig med hur och när återkoppling ges kring t.ex. ett bygglovsärende kan vara nog så utmanande. De ökade kraven ställer nya krav på kontinuerliga och tillgängliga dialoger med medborgarna. Som medborgare förväntar man sig att på ett enkelt och smidigt sätt kunna lämna förslag till förbättringar eller feedback. Här gäller det att kunna erbjuda tillgängliga och öppna kanaler för medborgarna.

10. BESÖKSNÄRINGEN – EN BRANSCH I TILLVÄXT

Upplevelseindustrin beskrivs ibland som en av framtidens basindustrier eftersom utgifterna som vi lägger på olika typer av upplevelser stadigt ökar. Upplevelseindustrin innefattar besöksnäringen men är betydligt mer än så, t ex arkitektur, design, musik, spelutveckling, konst och litteratur. Kulturella och kreativa näringar (KKN) är ett begrepp som växt fram och där särskilda satsningar görs²⁰. Den är intressant eftersom den till stora delar är en personalintensiv, platsbunden industri och viktig arbetsgivare när teknologin tar över i många andra branscher. Ett annat faktum är att konsumtionen av olika typer av upplevelser ökar stadigt med hänvisning till utgifterna som läggs inom detta område. Visionen på det nationella planet är att besöksnäringen i Sverige ska dubbleras fram till år 2020²¹.

För svenskarna har naturen en stor betydelse, och den tycks ha blivit *ännu* viktigare i takt med att fler människor bor i städer. Flera studier visar på naturens läkande kraft²² och om svenskarna får drömma fritt om sitt framtida boende står en villa på landsbygden nära natur och grönområden högst i kurs²³. Allt fler destinationer skapar olika paket och erbjudanden kring människors längtan efter naturupplevelser och den ”rena” naturen. Dock ställs allt högre krav på upplevelsen i takt med allt mer krävande konsumenter, där inte minst vikten av ett professionellt värdskap ökar i en tuff konkurrens med många olika turistdestinationer.

Påverkan på Västervik

Västervik är idag, framförallt sommartid, en populär destination och har potential att utvecklas vidare med sitt havsnära läge. Inte minst med den ännu relativt oexploaterade skärgården samt landsbygdens möjligheter för naturupplevelser. En utmaning är att sommarsäsongen är kort, och ett sätt att bemöta detta är att satsa på aktiviteter och anläggningar som kan locka besökare året runt. För att lyckas som destination krävs konkurrenskraftiga produkter och upplevelsepaket, lätt tillgänglighet och transporter till de attraktiva besöksmålen i regionen samt förmåga att ta emot besökarna i form av boenden anpassade för olika målgrupper. Kommunen kan stötta de lokala entreprenörerna med destinationsbyggande genom marknadsföring, samordning och gemensamma upplevelsepaket.

SAMMANFATTNINGSVIS: MOT ETT TANKEINDUSTRI-SAMHÄLLE

Hur kan man sammanfatta det komplexa samspel som pågår mellan olika omvärldstrender? Vi skulle vilja sammanfatta det som att vi är på väg in i ett så kallat T-samhälle som består av två dimensioner: *uppkoppling* och *spets*.

Det finns många tankar om vart världen är på väg, men två teorier, som vid första anblick kan verka stå emot varandra, är särskilt intressanta. Å ena sidan kan världen beskrivas med Thomas Friedmans perspektiv²⁴, som allt *plattare* till följd av avreglerad handel, dematerialiserad ekonomi och ökade förutsättningar för gränslös kommunikation. Detta innebär att en central framgångsfaktor för såväl företag som regioner är att lyckas vara *uppkopplade* mot rätt saker – där världen växer och där produktionskrafterna och tillväxten finns.

T-samhället

Den framväxande värld där dimensionerna uppkoppling och spets är de viktigaste framgångsfaktorerna kallar Kairos Future T-samhället.

Å andra sidan menar exempelvis Richard Florida²⁵ att det är precis tvärtom – att världen blir allt *taggigare*. Ledande företag och regioner attraherar kunskap, människor och kapital, vilket gör att världens tillväxt koncentreras till vissa framgångsrika platser, med vassa specialiseringar. För sådana organisationer och regioner blir det ännu lättare att attrahera önskvärda målgrupper. Det innebär att en central framgångsfaktor är att vara *spetsig* med avseende på kunskapskapital och framgångsrika specialiseringar – att vara globalt konkurrenskraftig på de områden där man är verksam.

Förmodligen har både Friedman och Florida rätt, samtidigt. Vissa regioner, i regel koncentrerade kring större städer, som presterar väl med avseende på framgångsfaktorerna uppkoppling och spets, kommer ofta in i en positiv spiral, lyckas *gravi-*

tera och dra till sig kompetens, kapital och kreativitet. Attraktivitet föder attraktivitet²⁶.

Den framväxande värld där dimensionerna uppkoppling och spets är de viktigaste framgångsfaktorerna kallar Kairos Future T-samhället.

De regionala aktörer som är bäst lämpade att möta T-samhällets möjligheter och utmaningar är också de som har försprång i kampen om att ge människor bäst och flest möjligheter.

Nyindustrialisering

Frågan är vart industrin tar vägen i T-samhället. Man kan från beskrivningen av T-samhället föreställa sig en viktlös ekonomi där människor mest utbyter tjänster med varandra, men så kommer inte vara fallet. I själva verket behövs en enorm teknisk infrastruktur för att underhålla en tankeekonomi.

Med stigande arbetskostnader i utvecklingsländerna i kombination med sänkta automatiseringskostnader minskar kostnadsfördelarna med tillverkning i lågkostnadsländer. Det är en av drivkrafterna bakom fenomenet med ”återindustrialisering” av västvärlden, något som framför allt drivits av USA och Storbritannien.²⁷

Men någon återgång till tiden med enkla industriarbeten med bra löner för stora mängder lågutbildade lär vi knappast få se, även om industriproduktion kommer tillbaka. Antalet industriarbetare kommer att fortsätta minska, alltmedan produktiviteten ökar.

En nyindustrialisering i T-samhället kommer att kräva specialiserad kunskap och kompetens, och den måste man investera i. Ett nytt industrisamhälle som är underställd T-logiken ska formos, man kan kalla det ett ”TI-samhälle” (tanke-industrisamhälle). I detta samhälle är många industrisysselsatta i själva verket ”tankearbetare”. Specialister med unika kompetenser kommer att vara avgörande för att driva och underhålla morgondagens komplexa industriella system.

Figur 7 T:et beskriver t-samhällets dimensioner där nätverk, kontakter och uppkoppling står för bredd, och kunskap och fokusering står för spets.

2. VÄSTERVIK I SITT REGIONALA SAMMANHANG

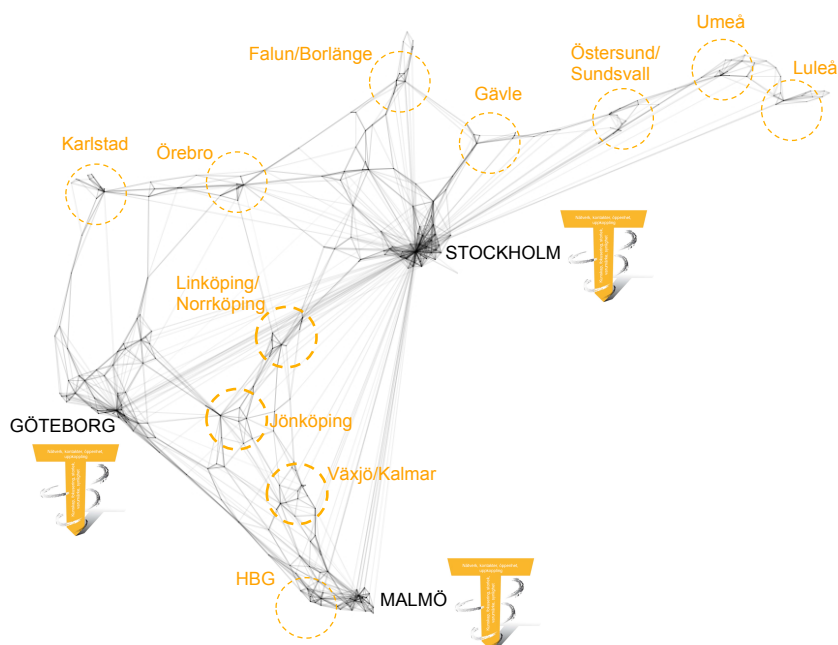
I det här avsnittet belyser vi Västerviks förutsättningar utifrån T-samhällets perspektiv. Vi analyserar hur Västervik är uppkopplat och spetsigt, samt den roll Västervik har i sitt regionala sammanhang.

HUR UPPKOPPLAT ÄR VÄSTERVIK?

Geografiska kartor kan ge en bild av en kommuns position, men det som har verklig betydelse för en kommun är vilka *relationer* man har med andra kommuner.

I Figur 8 nedan visas en bild av det svenska arbetsmarknadsnätverket. Nätverket som visas i figuren bygger på pendlingsrelationer mellan kommuner. Tjockare linjer innebär mer pendling (in- och utpendling) mellan kommuner. Kortare linjer innebär också mer pendling mellan kommunerna.

Bilden av arbetsmarknadsnätverket gör tydligt att det finns tre huvudsakliga förtätningar i Sverige kring de tre storstäderna Stockholm, Göteborg och Malmö. Dessa utgör *agglomerationer* med stora ekonomiska fördelar. Här finns mycket av det som skapar framgång i T-samhället, vid sidan om uppkoppling, *spets* i form av kunskapskapital och framgångsrika specialiseringar. Därför kan vi kalla dem *T-regioner*.

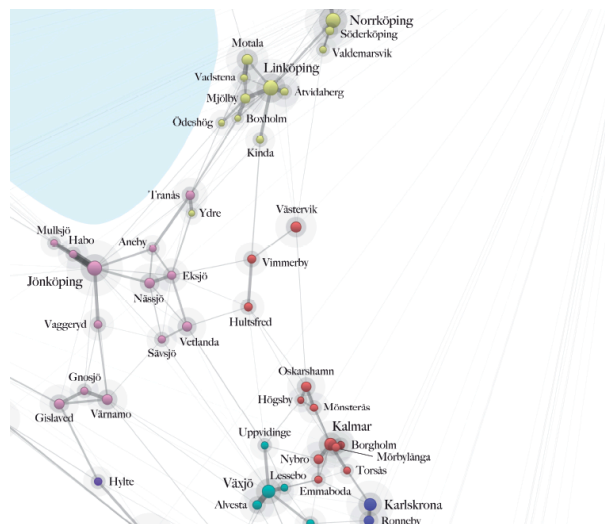

Figur 8. Översikt över det svenska arbetsmarknadsnätverket. Kartan är ritad med hjälp av simuleringsteknik där varje kommun är en punkt som "stöter bort" alla andra punkter, medan kommuner som har pendlingsrelationer till varandra hålls samman av dessa. Källa: SCB/Bearbetning Kairos Future

Kring Sveriges större städer kan vi också se att agglomerationer börjar formas, om än inte med samma massa som de kring storstäderna. Dessa mindre agglomerationer kan vi kalla för *potentiella T-regioner*, då de ännu inte är lika fördelsskapande som T-regionerna, men på god väg åt det hållet. Generellt gäller: ju *mer integrerad* en kommun är i en så *stor agglomeration* som möjligt, desto *bättre grundförutsättningar* har kommunen. Ju mer integrerad en kommun är, desto mer uppkopplad är kommunen.

UPPKOPPLING ÄR INTE VÄSTERVIKS STARKASTE KORT

Var befinner sig då Västervik i arbetsmarknadsnätverket? I figuren nedan visas Västerviks position, mellan de potentiella T-centrumen Linköping/Norrköping, Jönköping och Växjö/Kalmar. Starkast relationer har Västervik med Vimmerby och Oskarshamn, följt av Linköping. Förklaringen till den svaga uppkopplingen ligger huvudsakligen i långa restider, där pendlingstider över timmen är för mycket för de flesta.

Figur 9. Västerviks position i det svenska arbetsmarknadsnätverket. Västervik hör till de kommuner i Sverige som är mindre uppkopplade mot en T-region eller potentiell T-region.

Uppkopplingen mot växande regionala sammanhang är inte Västerviks starka sida, vilket är en nackdel för kommunen. Det innebär en mindre reell arbets- och konsumentmarknad och att kommunen därmed får mindre draghjälp av andra större kommuner. Konsekvensen blir att Västervik behöver vara bättre på att själva leverera det medborgarna efterfrågar bl. a i form av arbetstillfällen och boendemiljöer. Med andra ord ställer det högre krav på att Västervik är spetsigt i sig självt, vilket vi belyser i nästa avsnitt.

HUR SPETSIGT ÄR VÄSTERVIK?

En kommuns spetsighet kan beskrivas med det grundläggande kunskapskapitalet i kommunen, från utbildningsnivå till skolresultat i grundskola och gymnasium. Västervik har en betydligt lägre andel med eftergymnasial utbildning än riket i stort och skolresultat som är helt ok, till och med bra sett utifrån grundförutsättningarna.

Resultaten ligger i linje med hur det ser ut i riket, trots att andelen högutbildade är betydligt lägre i Västervik.

	Andel hög- utbildade (2014)	Behöriga till gymnasium (genomsnitt 2013-2015)	Betygs- poäng, gymnasium (2014)	Övergång till högskola (genomsnitt 2012-2014)
Västervik	26%	85%	14,0	41%
Vimmerby	21%	87%	13,2	32%
Hultsfred	19%	81%	14,0	41%
Oskarshamn	26%	86%	13,9	45%
Riket	35%	87%	14,0	43%

Figur 10. Västerviks spetsighet mätt som det grundläggande kunskapskapitalet.

VILKEN ROLL HAR VÄSTERVIK?

Graden av integrering i en agglomeration som ovan beskrivet är starkt relaterat till vad Kairos Future kallar ”Regionalt T-index”. Kommuner med högt regionalt T-index är stora eller har tillgång till en stor befolkning genom pendling, har starkt kunskapskapital och framgångsrika specialiseringar, helt centrala framgångsfaktorer i en kunskapsbaserad ekonomi²⁸.

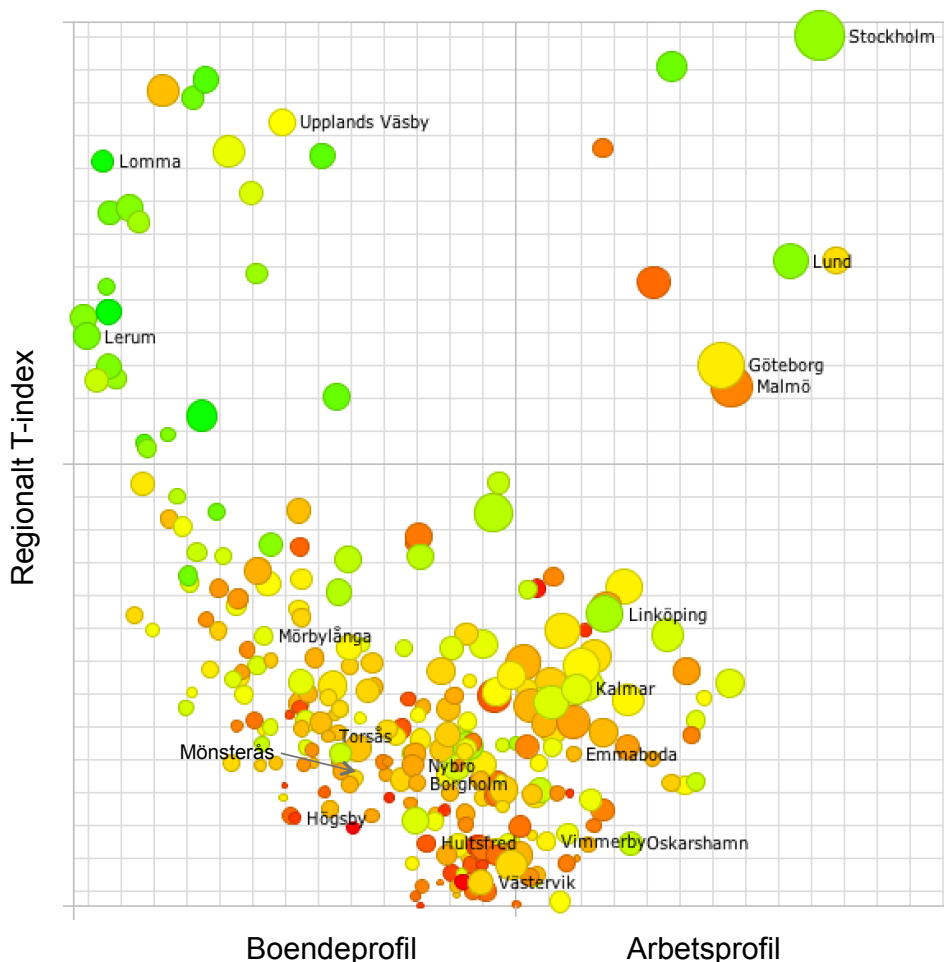
Vad som också har stark påverkan på vilka förutsättningar en kommun har är huruvida man är *specialiserad mot boende eller arbete*, mätt som kvoten mellan dagbefolkning (hur många som arbetar i kommunen) och nattbefolkning (hur många förvärvsarbetande som bor i kommunen). Kommuner som är specialiserade mot arbete styrs i hög utsträckning av hur närings- och arbetslivet utvecklas i kommunen, medan kommuner som är specialiserade mot boende är starkt beroende av att det upplevs som attraktivt att bo i kommunen.

I Figur 11 nedan visas i vertikalt led Sveriges kommuners *Regionala T-index* och i horisontellt led *specialisering mot boende eller arbete*. Lerum och Lomma är exempel på typiskt boendespecialiserade kommuner tätt integrerade i en agglomeration, medan Göteborg och Malmö är en arbetspecialiserade kommuner i respektive agglomerationer.

Varje kommun är en cirkel, där färgen med ett mycket generellt mått visar hur bra det går för kommunen med avseende på ekonomisk hållbarhet, social hållbarhet och ekologisk hållbarhet²⁹. Gröna kommuner går det bäst för och för röda kommuner går det sämre. Det finns ett tydligt samband mellan ett högt regionalt T-index och hur bra det går för kommunerna. Detta understryker att ju tätare integrerad en kommun är i en agglomeration, desto lättare blir det att lyckas.

Det finns också ett visst samband mellan framgång och specialisering i antingen riktning mot boende eller arbete, i synnerhet specialiserade boendekommuner med högt regionalt T-index är ofta framgångsrika. De kommuner som har det svårast är ofta kommuner med lågt T-index och liten grad av specialisering mot boende eller

arbete. Här finner vi Västervik, som trots positionen inte har en särskilt röd färg, men den är inte heller grön.

Figur 11. Sveriges kommuners "Regionala T-index" (Y-axel) och kvot mellan dagbefolkning och nattbefolkning (X-axel). En hög kvot innebär arbetsprofil, en låg kvot innebär boendeprofil. Källa: SCB/Bearbetning Kairos Future

Kommuner som ligger nära varandra i ovanstående schema har liknande grundförutsättningar, därför ska vi dela in Sveriges kommuner i 7 grupper baserat på deras regionala T-index och graden av specialisering mot boende eller arbete³⁰ och se vilken grupp tillhörighet som gäller för Västervik.

VÄSTERVIK ÄR EN MELLANLÄGESKOMMUN

Vi börjar uppifrån och till höger i Figur 11 ovan. Här finner vi arbetsspecialiserade kommuner som utgör centrum i T-regionerna: storstäderna och de kommuner som i praktiken är en del av storstäderna. Dessa kommuner kallar vi **T-centrum**. Här finner vi Stockholm, Göteborg, Malmö, men också kommuner som Lund och Solna.

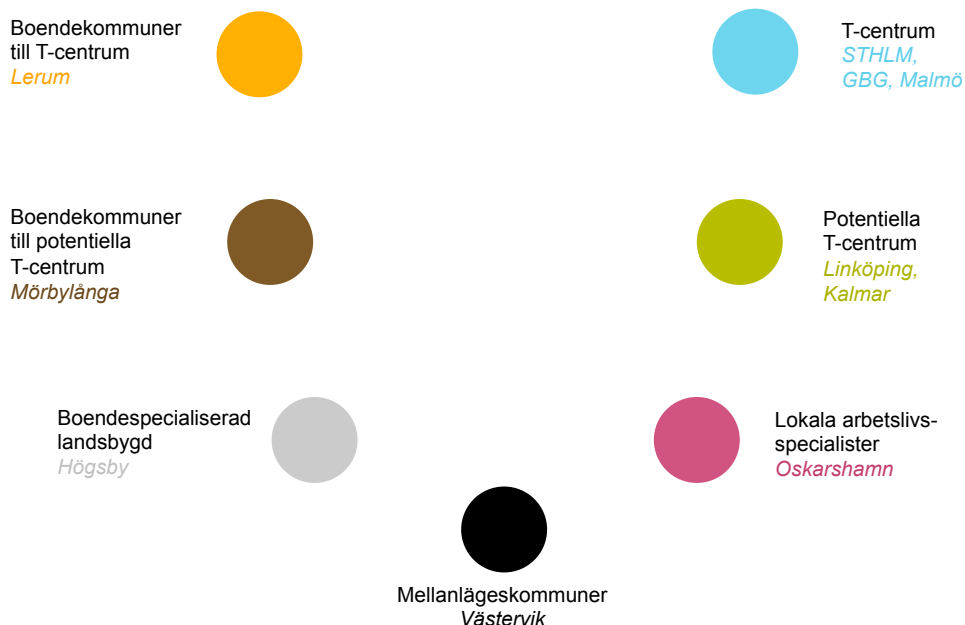
Till dessa kommuner tillhör ett antal boendespecialiserade kommuner – **boendekommuner till T-centrum**, exempelvis ovan nämnda Lerum i Göteborgsregionen, Lomma i Malmö/Lund-regionen eller Upplands Väsby i Stockholmsregionen.

Med något lägre T-index finner vi kommunerna som ofta kategoriseras som större städer, men som enligt T-logiken kan benämnas **potentiella T-centrum**, exempelvis Linköping och Kalmar. Till dessa kommuner hör i sin tur ett antal **boendekommuner till potentiella T-centrum**, exempelvis Mörbylånga.

Utöver dessa kommuner finns ett antal arbetsspecialiserade mindre kommuner med svagare relationer till storstäder och större städer, **lokala arbetslivsspecialister**. Här finner vi kommuner som ofta har ett unikt och lokalt förankrat näringsliv, exempelvis Oskarshamn. Med svagare relationer till storstäder och större städer finns även en boendeorienterad grupp av kommuner, **boendespecialiserad landsbygd**, bestående av kommuner som t. ex Högsby.

Återstående kommuner som ofta har svaga relationer med storstäder och större städer och dessutom heller inte har någon tydlig specialisering vare sig mot boende eller arbete kallar vi för just **mellanlägeskommuner** på grund av sin något otydliga roll. Här finner vi Västervik.

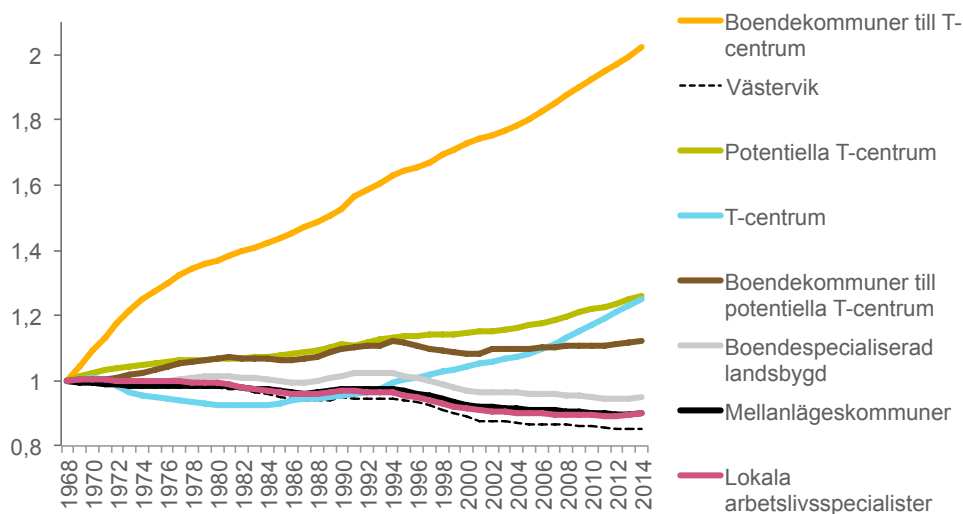
Den ”stiliserade” bilden av det svenska kommunlandskapet enligt indelningen ser sammanfattningsvis ut som i Figur 12 nedan.

Figur 12. Sju kommungrupper i T-samhället baserat på regionalt T-index och specialisering mot boende eller arbete.

NEGATIV BEFOLKNINGSTILLVÄXT I VÄSTERVIK FÖRUTOM 2014

Västervik har under en längre tid haft en negativ befolkningstillväxt, liksom gruppen mellanlägeskommuner, lokala arbetsspecialister och kommuner som hör till gruppen boendespecialiserad landsbygd.

Figur 13. Befolkningstillväxt i Västervik och i kommungrupperna. Index där 1968 = 1.
Källa: SCB, bearbetning Kairos Future.

Befolkningstillväxten har olika förklaringar, där födelseöverskott är en viktig del, som till stor del förklarar Västerviks befolkningsminskning. Resterande förändring har att göra med hur människor flyttar, vilket vi belyser i rapportens nästa avsnitt.

3. BOENDE– OCH FLYTTANALYS

Grunden för denna analys är Kairos Futures analysplattform för kommuner, samt den senaste av Kairos Futures studier som rör den kommunala verkligheten: *Jakten på möjligheter i en ny tid* – huvudrapport för projektet *Stora flytt- och boendestudien*.

Analysen bygger på fem olika delar:

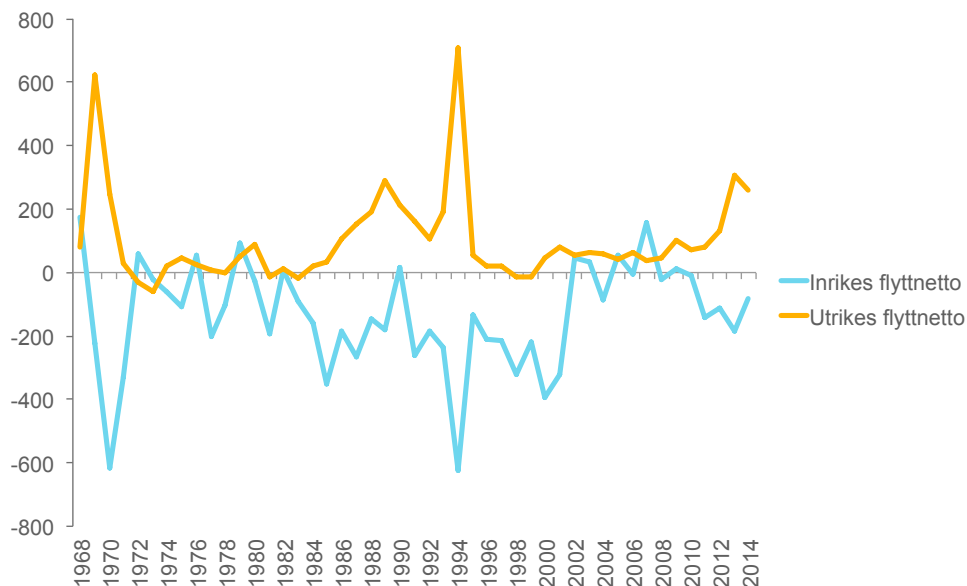
- 1. Hur ser flyttdynamiken ut?** I analysens första del går vi in på hur flyttströmmarna ser ut kring Västervik, vilka som flyttar till och från kommunen, och vilka motiv som kan tänkas ligga bakom.
- 2. Vad är en attraktiv plats?** I analysens andra del går vi på djupet med vad som egentligen är en attraktiv plats och vilka olika värden en plats kan ha, samt vilka Västerviks styrkor och svagheter som plats är.
- 3. Vad är en attraktiv bostad?** I analysens tredje del fokuserar vi på vilka värden bostaden har och vad det betyder för Västervik.
- 4. Hur framtidsanpassat är arbetslivet?** I analysens fjärde del belyser vi hur Västerviks arbetsmarknad står sig i en framtid som präglas av hård konkurrens från andra länder och när allt fler jobb kan automatiseras bort.
- 5. Vilka bör vi rikta in oss på?** I analysens femte del presenterar vi ett antal målgrupper som är relevanta för Västervik.

1. HUR SER FLYTTDYNAMIKEN UT?

Med hjälp av offentlig statistik vet vi idag exakt hur många som har flyttat inom kommunerna och från en kommun till en annan. Vad vi i betydligt mindre utsträckning vet, är vilka dessa människor är, och vad som inte vi inte alls vet är vilka motiv som ligger bakom flyttbesluten. I det här avsnittet kombinerar vi faktisk statistik om människors flyttar under 2000-talet med motiv till att flytta människor har uppgett i en enkätundersökning till 6000 svenskar.

Västervik har negativt inrikes flyttnetto och positivt utrikes flyttnetto

Trots några års positivt inrikes flyttnetto under 00-talets mitt har Västervik oftast negativt inrikes flyttnetto. Däremot är utrikes flyttnetto i kommunen positivt och ökande de senaste åren.

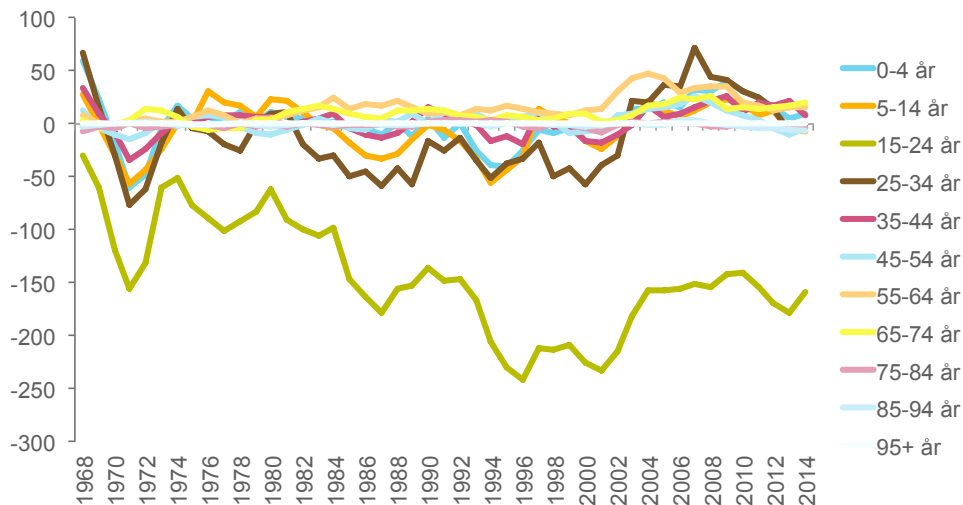

Figur 14. Inrikes och utrikes flyttnetto i Västervik 1968-2014. Källa: SCB.

Nedan fokuserar vi på inrikes flyttar, men det är samtidigt viktigt att ha i åtanke att utrikes flyttnetto för de flesta kommunerna driver befolkningstillväxt i allt högre utsträckning. Nedan fördjupar vi oss i vilka som flyttar till och från Västervik inom landet.

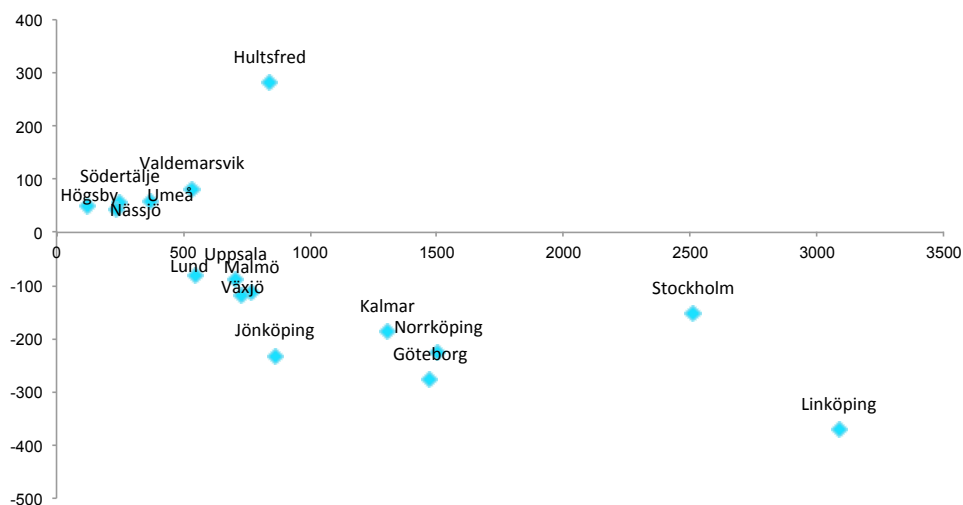
Västervik vinner barnfamiljer och unga vuxna, tappar unga

I Figur 15 nedan visas inrikes flyttnetto i olika åldersgrupper för Västervik. Diagrammet gör tydligt att Västervik de senaste åren har vunnit flyttare främst i åldrarna 25-44 och 0-4, medan man tappar många flyttare i åldersgruppen 15-24. Under 2000-talet började Västervik att locka till sig personer i åldrarna 25-44, vilket kulminerade innan finanskrisen, varefter trenden dessvärre är nedåtgående.

Figur 15. Inrikes flyttnetto i Västerвик i olika åldersgrupper. Källa: SCB.

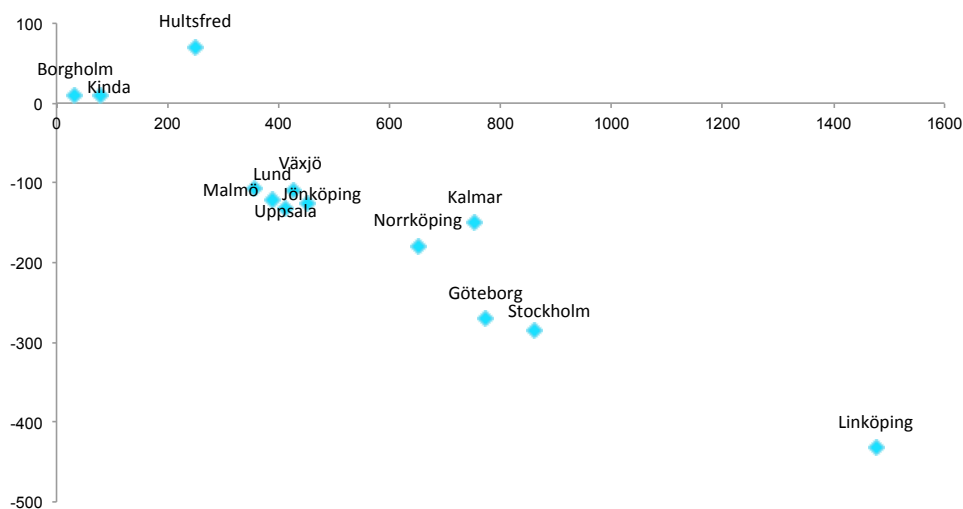
Vinster från framförallt Hultsfred, förluster till storstäder och större städer
Tittar man på flyttnetton (vertikalt led i Figur 16 nedan) och hur många som sammanlagt flyttar till och från Västerвик (horisontellt led i Figur 16 nedan) de senaste åren kan man konstatera att Västerвик har ett negativt netto mot storstäder och större städer, medan man har ett positivt netto mot framförallt Hultsfred.

Figur 16. Inrikes flyttnetto i Västerвик mot olika kommuner. Källa: SCB.

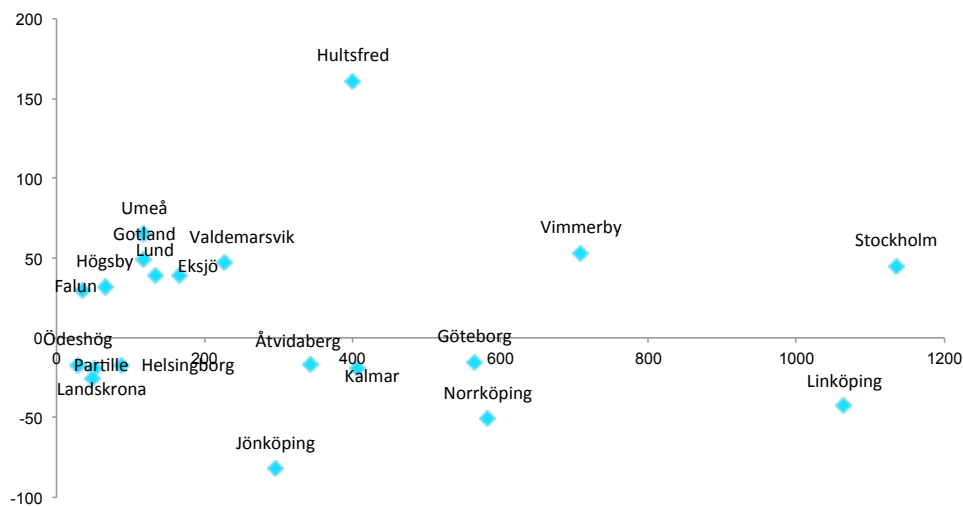
Unga flyttar från Västerвик i betydligt högre utsträckning *från* än *till* Västerвик (se Figur 17 nedan), och förklarar till stor del de negativa nettosiffrorna mot storstäder och större städer. Framförallt Linköping lockar många unga, men även nettot mot Stockholm och Göteborg är klart negativt.

Detta är en situation som inte på något sätt är unik för Västerвик, utan gäller de allra flesta kommuner. Det viktiga för att uppnå positivt inrikes flyttnetto totalt är att en kommun bedöms som tillräckligt attraktiv för personer som är i barnfamiljs-åldern eller i den lite äldre medelåldern för att väga upp tappet bland unga.

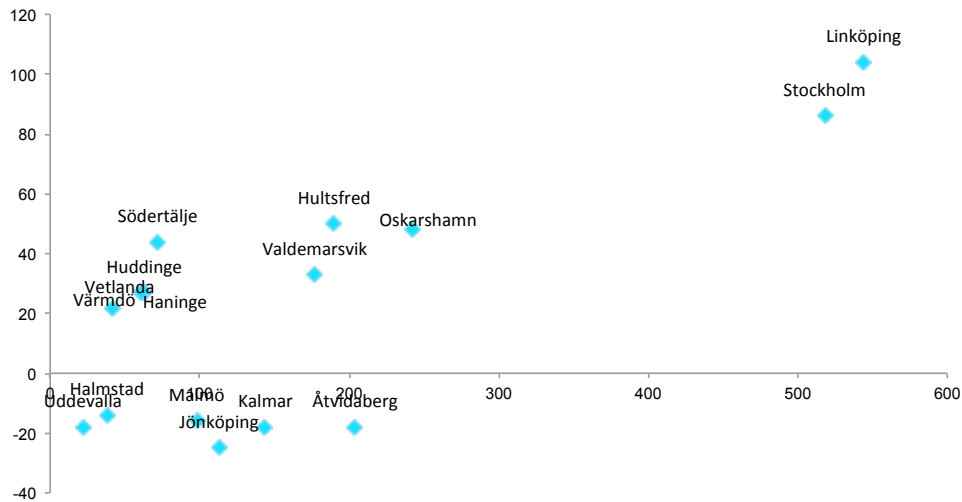
Figur 17. Inrikes flyttnetto i Västerвик mot olika kommuner bland unga (18-26 år). Källa: SCB.

Tittar man på hur flyttsiffrorna ser ut bland personer i barnfamiljsålder (Figur 18 nedan) ser det betydligt bättre ut för Västerвик. Många flyttar till kommunen från Hultsfred, men Västerвик ligger även på plus mot Stockholm, Vimmerby, Valdemarsvik och andra kommuner. Även bland personer i barnfamiljsålder är dock nettot negativt mot Jönköping, Norrköping och Linköping.

Figur 18. Inrikes flyttnetto i Västerвик mot olika kommuner bland personer i barnfamiljsåldern (27-44 år, samt 0-17 år). Källa: SCB.

Slutligen den äldre gruppen ”medelålders plus”, personer som är 45 år och äldre. Efter 40 flyttar man inte så mycket, varför det rör sig om ganska små antal, men Västerвик ligger här på plus mot Linköping, Stockholm, Hultsfred och även Oskarshamn.

Figur 19. Inrikes flyttnetto i Västerвик mot olika kommuner bland personer medelålders plus (45+ år). Källa: SCB.

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att Västerviks under 2000-talet totalt sett negativa inrikes flyttnetto beror på att unga flyttar från kommunen till större städer och storstäder i hög utsträckning – och att de som är lite äldre och flyttar till Västerвик är för få för att väga upp.

Varför flyttar man till Västerвик?

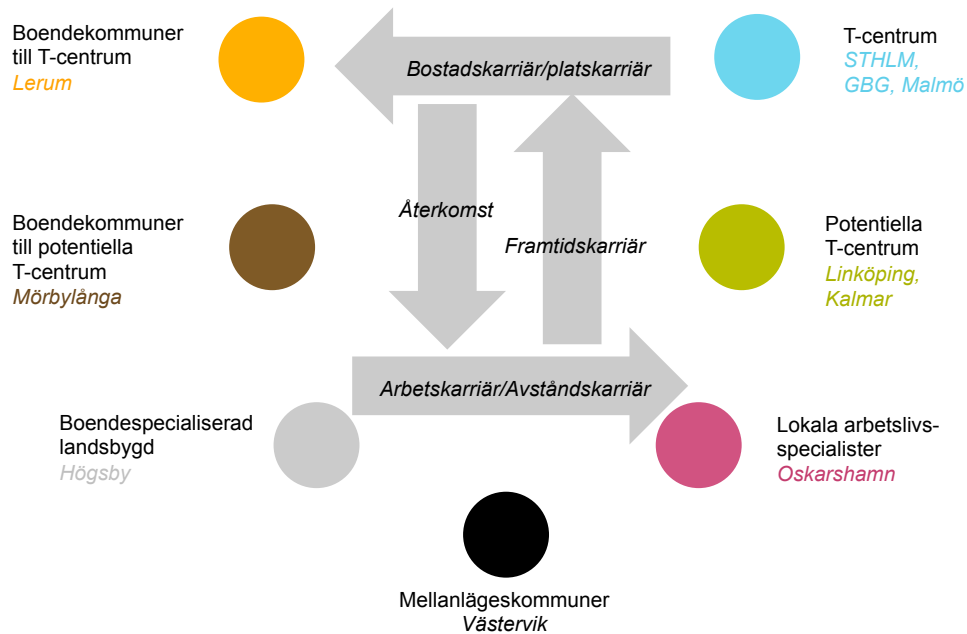
Så långt vet vi utifrån offentlig statistik hur flyttströmmarna ser ut till och från Västerвик. Tydligt utifrån den enkätundersökning Kairos Future gjorde om varför människor flyttar är att väldigt få *flyr* från någon riktigt dålig plats. Istället flyttar de allra flesta från en plats som är bra till något ännu bättre. Man kan säga att man genom flytten gör *karriär* inom olika områden:

- **Platskarriär** – platsen som helhet i sig är så attraktiv att man flyttar dit. Den vanligaste karriären som motiverar 50 % av flyttarna respondenterna har beskrivit under 2000-talet.
- **Bostadskarriär** – man flyttar för att få en bättre bostad. Bostadskarriären motiverar 44 % av flyttarna.
- **Framtidskarriär** – man bedömer att framtidsutsikterna är bättre på platsen man flyttar till. Framtidskarriären motiverar 33 % av flyttarna.
- **Avståndskarriär** – man flyttar på grund av minskade avstånd och restider. Avståndskarriären motiverar 20 % av flyttarna.
- **Arbetskarriär** – man flyttar på grund av att man fått ett (nytt) jobb eller att arbetet flyttade. Arbetskarriären motiverar 18 % av flyttarna.
- **Återkomsten** – man flyttar ”hem” igen till en plats där man bott tidigare. Återkomsten motiverar 15 % av flyttarna.
- **Relationskarriär** – man flyttar på grund av partners skäl snarare än egna motiv. Relationskarriären motiverar 13 % av flyttarna.

De som har flyttat till och från Västerвик i enkäten utgör ett mycket litet antal, vilket innebär att vi inte med säkerhet kan uttala oss om flyttmotiven för just de per-

sonerna. Däremot finns ett antal tydliga mönster för flyttar mellan olika kommuntyper som ger oss starka indikationer för vilka karriärer som ligger bakom flyttar till och från Västervik

Bilden av flyttdynamiken under 2000-talet hittills kan sammanfattas som i Figur 20 nedan. Viktigt att påpeka är att detta just är den *generella* bilden, som kan användas för att förstå de stora flyttrörelserna. Även om alla flyttkarriärer förekommer i flyttar mellan olika kommuntyper finns dock några framträdande mönster.

Figur 20. Generella mönster över flyttkarriärer till olika typer av kommuner under 2000-talet.

Vid flyttar från kommuner med lägre regionalt T-index till högre regionalt T-index är **framtidskarriären** kraftigt överrepresenterad. Vid flyttar från arbetskommuner till boendekommuner är **bostads- och platskarriären** överrepresenterad. I andra riktningen, från boendekommuner till arbetskommuner är **arbets- och avståndskarriären**, men även framtidskarriären överrepresenterad. Bland flyttar från högre till lägre regionalt T-index är **återkomsten** överrepresenterad.

För Västervik innebär detta att de motiv som ligger bakom förlusterna till storstäder och större städer med största sannolikhet är framtid-, arbets- och avståndskarriärer.

De karriärer som Västervik vinner på bland i synnerhet barnfamiljer från Hultsfred kan ha skiftande motiv, både plats- och bostadskarriärer, men också arbetskarriärer. Från Stockholm och Linköping är återkomsten en trolig karriär Västervik vinner på.

Sammantaget kan vi av generella mönster och de faktiska strömmarna konstatera att Västervik har samma dilemma som många andra mellanlägeskommuner: fram-

tiden bedöms av unga ligga i sammanhang kring storstäder/större städer, och inte tillräckligt många bedömer Västervik som en tillräckligt attraktiv plats att flytta eller återvända till.

Att bryta denna dynamik är en grannliga uppgift, som kräver förståelse för vad som egentligen är en attraktiv plats. I kommande avsnitt fokuserar vi på hur svenskarna ser på platsens attraktivitet.

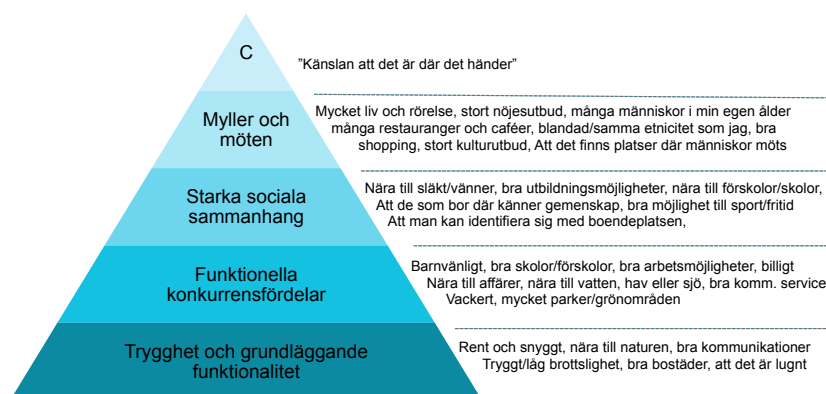
”Infrastrukturen måste bli bättre, kollektivtrafiken måste bli bättre med fler avgångar”

Även om Västervik inte har närhet till storstad eller större stad, har man närhet till vatten i egenskap av kustkommun, och närhet till naturen, vilket är viktiga kvaliteter.

Platslowpyramiden byggs från grunden

En attraktiv plats har naturligtvis fler komponenter än bara närhet. För att sortera upp vilka kvaliteter som är mer eller mindre viktiga enligt respondenterna i enkätundersökningen har vi ordnat en rad olika beskrivningar (svarsalternativ) i en s.k. ”Platslow-pyramid”. I Platslowpyramiden är det viktigaste enligt respondenterna i botten och det som bedöms som minst viktigt i toppen. Valet av modell för rangordningen kommer sig av att de ganska tydligt svarar mot Maslows mänskliga behovspyramid.

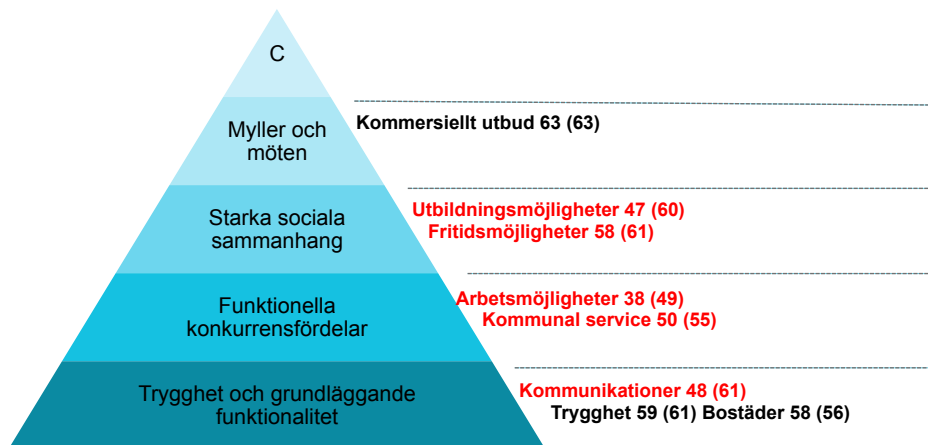
- I botten – och därmed viktigast för respondenterna – hamnar sådant som har med *trygghet och platsens grundläggande funktionalitet* att göra: trygghet/låg brottslighet, rent och snyggt, bra kommunikationer o.s.v. Detta är något som så gott som alla betonar som viktigt.
- En nivå upp kommer det som kan kallas *funktionella konkurrensfördelar*. Sådant som bedöms som viktigt för många men inte alla: bra kommunal service, närhet till vatten, barnvänligt o.s.v. Olika individer betonar också olika funktionella fördelar.
- Ytterligare en nivå upp i pyramiden hittar vi mycket av det som handlar om *hemkänsla och sammanhang*: att man kan identifiera sig med platsen, stark gemenskap, rikt utbud av sport/fritidsaktiviteter m.m.
- I pyramidens övre delar finner vi de typiskt urbana kvaliteterna *myller och möten*: shopping, nöjesutbud, restauranger och caféer. Allra högst upp hamnar påståendet ”känslan att det är där det händer”.

Figur 22. Platsens olika värden sorterade efter det som är viktigast (nere i pyramiden) och det som är minst viktigt för respondenterna (uppe i pyramiden). "C" i toppen står för Centrum – där det händer.

Västerviks svagheter ligger i pyramidens funktionella mellanskikt

Tittar man på vad medborgarna i Västervik tycker om platsen kan vi konstatera att det som sticker ut som negativt framförallt är det som rör funktionella aspekter i mitten av pyramidens, där man är minst nöjd med ovan nämnda kommunikationer, arbetsmöjligheter och utbildningsmöjligheter. Mest nöjd relativt genomsnittet i Sverige är man med bostäder och tillhörande boendemiljöer.

Figur 23. Nöjdhet med aspekter som relaterar till platspyramidens olika skikt, enligt kommunens medborgarundersökning, jämfört med genomsnittet i riket inom parentes. De parametrar där medborgarna i Västervik är signifikant mindre nöjda än medborgare i andra kommuner är rödfärgade. Källa: SCB, bearbetning Kairos Future.

Dessa betyg är inte förvånande utan kan ses som direkta konsekvenser av positionen i arbetsmarknadsnätverket. Kommuner med begränsad uppkoppling är helt enkelt mindre funktionella.

Sex särskiljande platsvärden

Även om vissa kommuner kan täcka hela Platslow-pyramiden och att alla i någon mån bör sträva efter det, är det i realiteten ofta svårt, inte minst för mindre kommuner. Man har ett mindre antal platsvärden att spela på i konkurrensen med andra platser och det gäller att prioritera bland dessa så klokt man kan. Därför är det viktigt att vara medveten om var människors preferenser skiljer sig.

En analys av hur respondenterna i enkätundersökningen har betonat platsens värden ger oss tre huvudsakliga dimensioner eller skiljelinjer i synen på vad som är en attraktiv plats:

- **Landets lugn** kontra **stadens puls**. Den överlägset tydligaste konfliktlinjen, där de som dras åt ”landets lugn” i högre utsträckning värderar sådant som att det är lugnt och nära till naturen, medan de som värderar ”stadens puls” värderar nöjesutbud och mycket liv och rörelse.
- **Barnliv** kontra **frihetsliv** är dimensionen som speglar hur viktig barnvänlighet, bra skolor/förskolor o.s.v. är i ena änden och i andra änden sådant som man kan kalla ”den andra frihetstiden” att göra, d.v.s. livet när barnen flyttat hemifrån. Till ”frihetsliv” hör inte nöjesliv och puls, däremot

mot ett bra kulturliv och mer fundamentala kvaliteter som att det är rent, snyggt och vackert.

- **Funktion** kontra **gemenskap**. Den tredje dimensionen beror på om man värderar platsens funktionella egenskaper – bra kommunikationer, arbetsmöjligheter m.m. eller sådant som har med tillhörighet att göra – att det finns en stark gemenskap på platsen och att man kan identifiera sig med boendeplatsen.

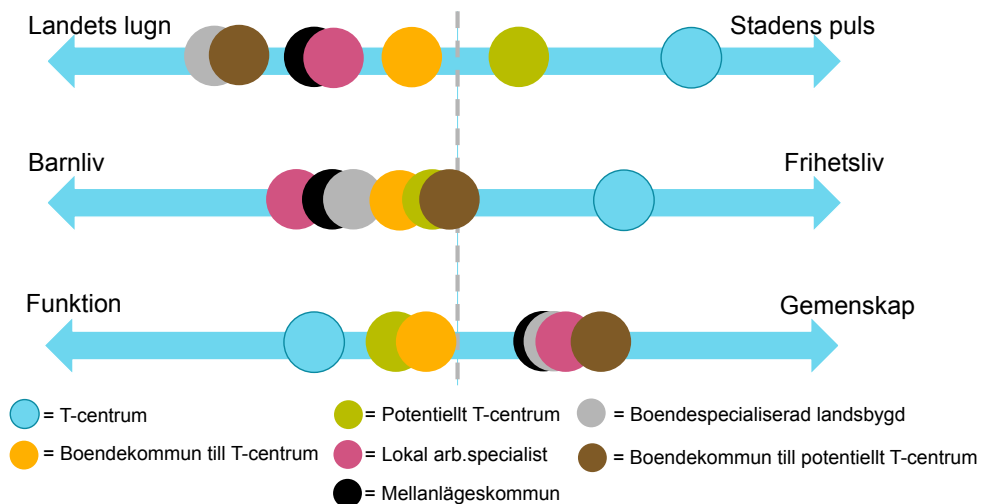
De tre dimensionernas ytterligheter formar alltså sex särskiljande platsvärden som exempelvis en kommun kan använda sig av att lyfta fram för olika grupper.

Figur 24. Tre huvuddimensioner formar sex särskiljande platsvärden

Olika platsvärderingar i olika kommuntyper

Personer har olika preferenser och positioner längs de olika skiljelinjerna. I Figur 25 nedan visas positionen för människor som bor i olika kommuntyper, där personer som bor i Västerviks kommungrupp, mellanlägeskommuner, har mer lantliga preferenser än genomsnittet, mer orienterade mot barnliv, samt mer mot gemenskap än funktionalitet.

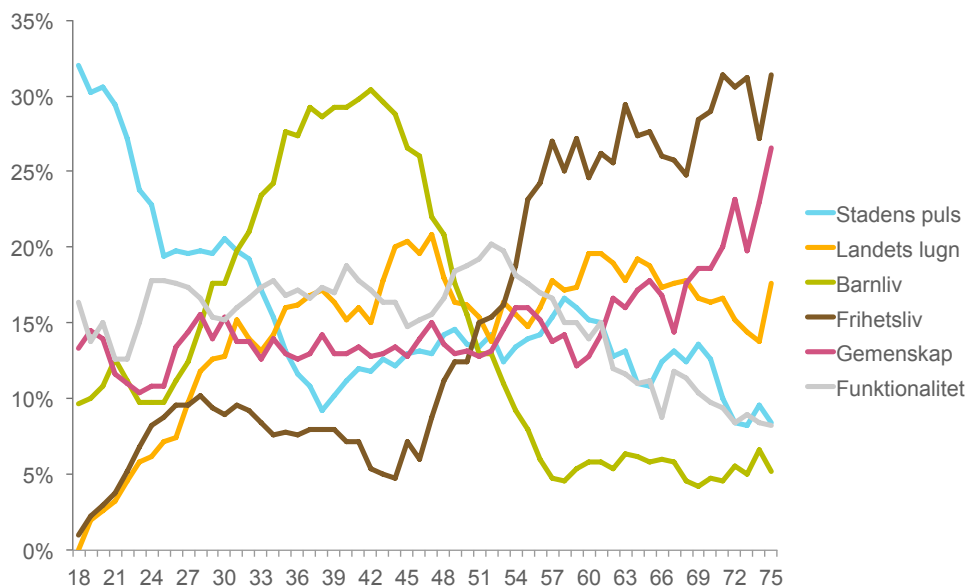

Figur 25. Positioner för personer som bor i olika kommuntyper.

Figuren visar vilka platsvärden de olika kommunerna är mest lämpade att använda för att attrahera medborgare, eller för att vända på perspektivet, vilka värden man inte är tillräckligt bra på. Den tredje axeln som handlar om funktion eller gemenskap är särskilt intressant i sammanhanget, då kommuner som attraherar medborgare oftare ligger orienterade mot funktionalitet snarare än gemenskap. Gemenskap hos platsen värderas av de som bor och har bott i en kommun länge, men är sällan något som får nya personer att flytta dit. Detta understryker ytterligare behovet att Västervik uppgraderar de funktionella kvaliteterna.

Livsfasen har stark påverkan på platsvärderingarna

Avgörande för vilka platsvärden som är viktiga är vilken livsfas man befinner sig i. I Figur 26 nedan visas hur stor andel i varje åldersgrupp som tycker det är viktigt med respektive platsvärde. De unga lockas i högre utsträckning av stadens puls, men i de följande åldersgrupperna seglar landets lugn och framförallt barnliv upp som viktiga värden. Efter barnlivsfasen kommer sedan en betoning på det mer livsnjutande frihetslivet.

Figur 26. Andelen som har starka preferenser för de olika platsvärdena efter ålder

För Västervik kan ovanstående figurer vara viktiga verktyg för att förstå vilka värden som lockar flyttare i olika åldrar. Vill man locka mer unga krävs i regel mer av stadens puls, barnfamiljer lockas mer av lugn och naturligtvis bra skolor/förskolor, medan de som är lite äldre dras av mer guldkant på tillvaron.

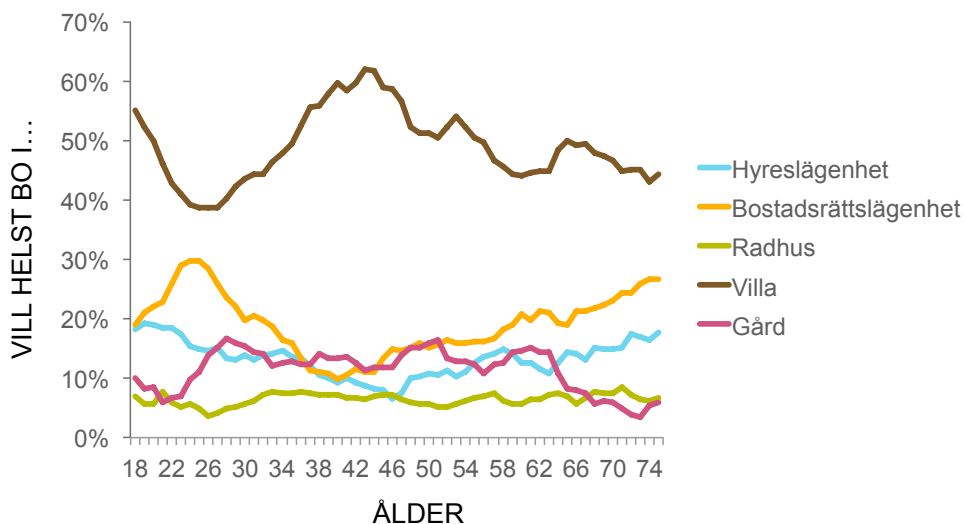
3. VAD ÄR EN ATTRAKTIV BOSTAD?

Bostaden har blivit allt viktigare för svenskarna, och därmed för platsen, i kampen om invånarna. Fastighetspriserna har stigit mycket kraftigt de senaste åren, men människor lägger också mer energi på att förbättra bostaden. För en plats blir då också utbudet av bostäder en allt viktigare konkurrensfördel.

Preferenserna skiljer sig naturligtvis beroende på i vilken typ av bostad man vill bo. I Figur 27 nedan visas hur stor andel som helst skulle vilja bo i antingen hyreslägenhet, bostadsrättslägenhet, radhus, villa eller på gård i olika åldrar.

Slående är att villan oavsett ålder ligger i topp – men man ska samtidigt komma ihåg att andelen sällan går över 50 %. Personer som är i ansvarsfasen och värderar barnliv bildar en puckel för villaidealet, medan bostadsrättslägenheten är som mest populär bland de som är yngre och äldre.

Hyreslägenheten följer samma mönster men bedöms som mindre attraktiv generellt. Gården följer ett motsatt åldersmönster, medan radhusets popularitet är mer jämnt fördelad.

Figur 27. Vilken typ av bostad personer i olika åldrar helst skulle vilja bo i.

Den bostadskvalitet som ses som viktigast oavsett om man vill bo i villa eller lägenhet är *bra planlösning*. Därefter skiljer sig preferenserna, där läget och balkongen blir viktigare för de som bor i lägenhet, medan trädgården och att det är tyst i bostaden är viktigare för de som vill bo i villa.

VILLA	LÄGENHET
▪ Bra planlösning	▪ Bra planlösning
▪ Fin trädgård	▪ Bra läge
▪ Tyst	▪ Bostaden har balkong/ Veranda
▪ Bra läge	▪ Ljust och fräscht
▪ Platsen	▪ Platsen
▪ Ljust och fräscht	▪ Tyst
▪ Bra förvaringsmöjligheter	▪ Bra förvaringsmöjligheter
▪ Mysig	▪ Fint kök
▪ Fint kök	▪ Mysig
▪ Bostaden har balkong/ Veranda	▪ Inget behov av renovering

Figur 28. De tio viktigaste bostadsvärdena för de som vill bo i villa och de som vill bo i lägenhet.

Tio bostadsvärden att spela med

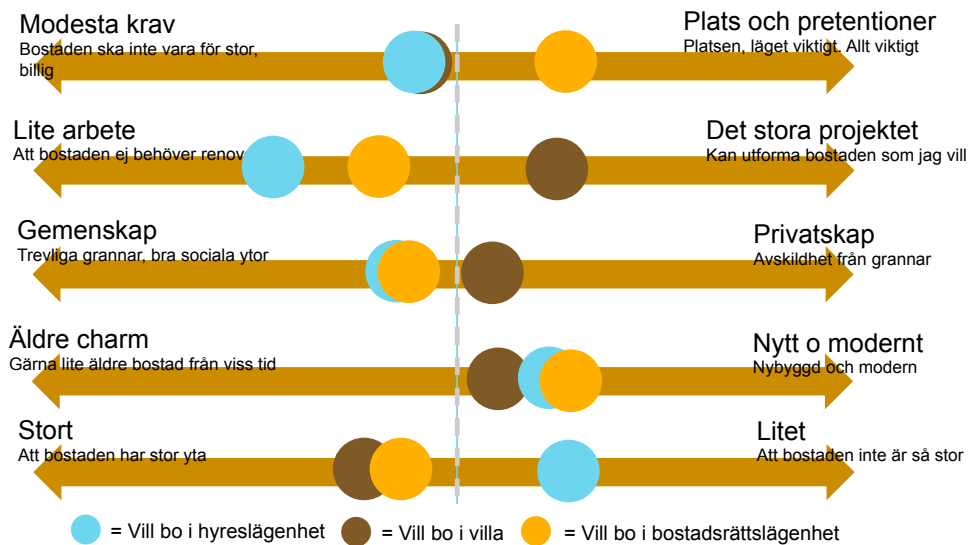
Liksom i synen på platsens värden finns några grundläggande skiljelinjer i synen på bostaden. Här kan vi identifiera fem viktiga skiljelinjer:

- **Modesta krav kontra plats och pretentioner.** Här finner vi i ena änden de som inte tycker själva bostaden är så viktig, den får gärna vara billig, kontra de som tycker framförallt bostadens plats är viktig, men också tycker i princip allt med bostaden är mer viktigt än andra.
- **Lite arbete kontra det stora projektet** är dimensionen som speglar hur motiverad man är att lägga ned tid och energi för att bostaden ska bli precis som man vill ha den, eller om man t. ex inte vill ödsla kraft på renoveringar.
- **Gemenskap kontra "privatskap"**. Den tredje dimensionen beror på om man ser bostaden och dess omgivning som en social arena, eller om man värderar avskildhet.
- **Äldre charm kontra nytt och modernt** är dimensionen som visar om man uppskattar att bostaden är ny och modern eller om man uppskattar något med lite äldre charm.
- Slutligen **stort kontra litet** om man tycker bostadens yta gärna ska vara stor eller lite mindre.

Skilda preferenser beroende på vilken typ av bostad som är ideal

Vilka preferenser människor har beträffande bostaden skiljer sig beroende på vad man bor, men i högre utsträckning beroende på vilken bostad man helst vill bo i.

I Figur 29 nedan visas positionen för personer som vill bo i olika typer av bostäder.

Figur 29. Positioner för personer som vill bo i olika typer av bostäder

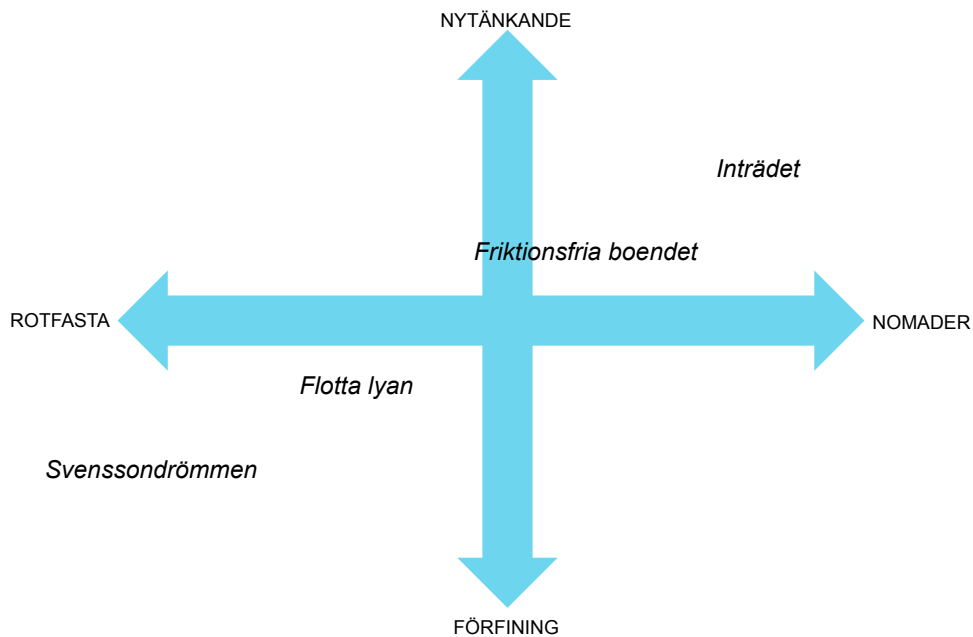
Personer med störst pretentioner gällande i synnerhet platsen och läget är de som vill bo i bostadsrätt, medan de som vill bo i villa och hyresrätt inte tycker det är lika viktigt. Villaägarna ser bostaden som ett större projekt, medan i synnerhet de som vill bo i hyreslägenhet värderar en liten arbetsinsats kopplad till bostaden. De som vill bo i lägenhet värderar i något högre utsträckning gemenskap kring och i bostaden, medan de som vill bo i villa lutar mer åt ”privatskap”. De som vill bo i lägenhet dras mest åt det nya och moderna, vilket även gäller de som vill bo i villa.

Slutligen kommer frågan om storlek. De som vill bo i hyreslägenhet är mest utmärkande i riktningen att de gärna bor lite mindre. De som vill bo i villa är de som föga förvånande gärna vill ha lite mer yta.

Fyra bostadsarketyper för framtiden

I samband med Kairos Futures studie kring flytt och boende anordnades ett expertseminarium där experter resonerade kring framtiden för den svenska bostadsmarknaden. Ett tema som genomsyrade seminariet var en tilltagande polarisering, mellan de som har möjlighet och väljer en mer **rotfast** tillvaro kopplad till bostaden och de som av nöd eller lust har en mer **nomadartad** tillvaro på bostadsmarknaden.

För de som vill och har möjlighet till den mer rotfasta tillvaron på bostadsmarknaden finns alternativ i det befintliga bostadsbeståndet och bland de bostäder som byggs som inte kräver omfattande nytänkande. Där aktörer på bostadsmarknaden behöver tänka nytt är i regel bostäder för de som har begränsade resurser och de som ser bostaden mer som en ”tjänsteplattform” för en friktionsfri vardag. I Figur 30 nedan har fyra bostadsarketyper för framtiden placerats ut längs dimensionerna rotfasta – nomader och nytänkande – förfining. Nedan beskriver vi arketyperna kortfattat.

Figur 30. Schematisk beskrivning av den framtida bostadsmarknaden och fyra arketypbostäder.

Svenssondrömmen – befintlig styrka för Västervik

Den svenska motsvarigheten till *the American dream*, den om Volvo Villa och Vovve kan verka måttligt framtidsinriktad, men samtidigt är den ett starkt ideal för många. Svenssondrömmen kan tänkas bli ännu mer attraktiv när det blir allt dyrare och helt enkelt mer svåruppnåeligt att bo i villa i storstadsregioner och i större städer. Här har Västervik en uppenbar styrka, då det är möjligt att komma över en villa för försvarbar penning.

Flotta lyan bygger på lägen – Västerviks tätort

Den andra arketypen – flotta lyan – motsvarar en hel del av de bostäder som byggs för de som har en något större plånbok än genomsnittet. För de som vill och har möjlighet att söka sig till flotta lyan är läget helt avgörande: centralt och nära vatten. I synnerhet i Västerviks tätort finns goda möjligheter till den typen av bostäder.

Friktionsfria boendet – uppgraderat hyresvärdskap

I Figur 30 ovan kan man notera att hyreslägenhet inte är en särskilt attraktiv typ av bostad för gemene svensk. Här finns dock stor potential om hyresvärdskapet kan inriktas på att erbjuda en så friktionsfri tillvaro kopplad till bostaden som möjligt. Kring bostaden växer ett vardagstjänstelandskap fram kring exempelvis matkassar och hushållsnära tjänster, men också med stöd av tekniska lösningar i det smarta hemmet. Här finns potential för ett uppgraderat hyresvärdskap som i sin tur skulle uppgradera hyreslägenheten till något annat än idag. Den utvecklingen väntas dock först ske i stadsmiljöer eftersom tjänsterna behöver en kritisk massa för att kunna erbjudas.

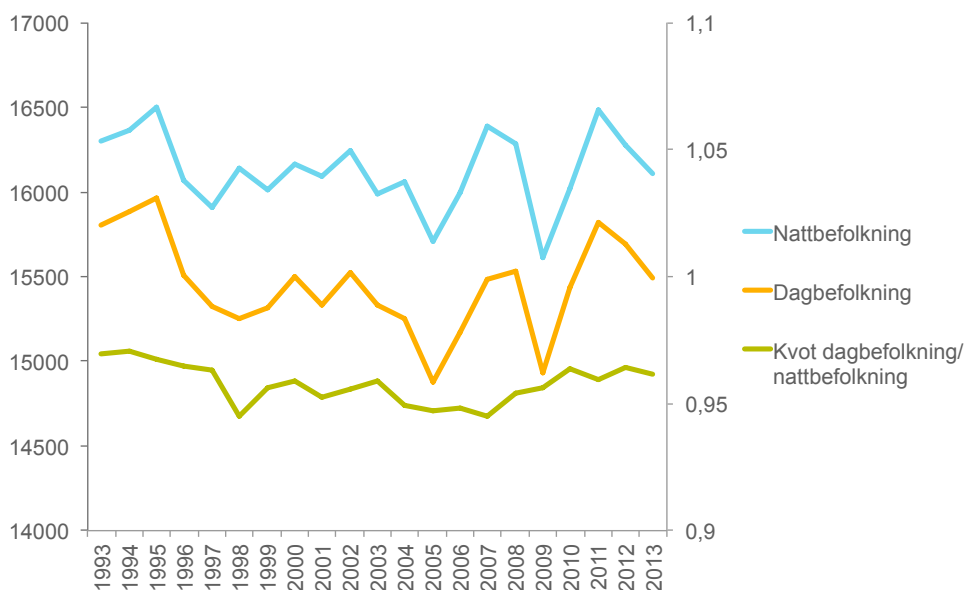
Inträdet – den gordiska knuten

Slutligen den stora frågan på svensk bostadsmarknad: hur ska personer med begränsade resurser komma in på bostadsmarknaden? I skrivande stund är situationen för nyanlända akut och nytänkande för att dessa ska komma in på bostadsmarknaden kommer att krävas. Samtidigt har unga med begränsade resurser sedan länge haft svårigheter att skaffa sig en egen bostad. Dilemmat är att där bostäderna finns, finns inte arbetstillfällen. Västervik lär inte ensamt lösa denna problematik, men frågan om hur inträdet ska se ut kommer att vara högt uppe på dagordningen under överskådlig tid.

4. HUR FRAMTIDSPANPASSAT ÄR ARBETSLIVET?

I analysen har vi hittills konstaterat att en avgörande utmaning mot framtiden för Västervik är den begränsade uppkopplingen mot storstäder och större städer. I grunden handlar utmaningen om att Västervik inte kan dra nytta av de större arbetsmarknader som finns och positionera sig på dessa, som boendespecialiserad eller arbetsspecialiserad. Allt Västervik kan göra för att stärka uppkopplingen mot de närliggande potentiella T-centrumen bidrar till att förbättra kommunens förutsättningar. Men under överskådlig tid kommer kommunen fortfarande utgöra en egen arbetsmarknad, Västervik är en lokal arbetsmarknadsregion och på kortare sikt krävs att den växer så mycket det bara går.

I Figur 31 nedan visas hur dagbefolkning (antalet förvärvsarbetande med arbetsställe i Västervik), nattbefolkning (antalet förvärvsarbetande med bostad i Västervik) och kvoten däremellan har utvecklats de senaste 20 åren. Av figuren kan konstateras att dagbefolkningen har börjat växa något efter en längre minskning under 90-talet och början av 00-talet. Detta gäller även nattbefolkningen. Många kommuner som befinner sig i en T-region eller potentiell T-region har fått en ökad nattbefolkning utan en ökad dagbefolkning, vilket beror på att fler bor i dessa kommuner och pendlar till en växande arbetsmarknad i storstäder och större städer.

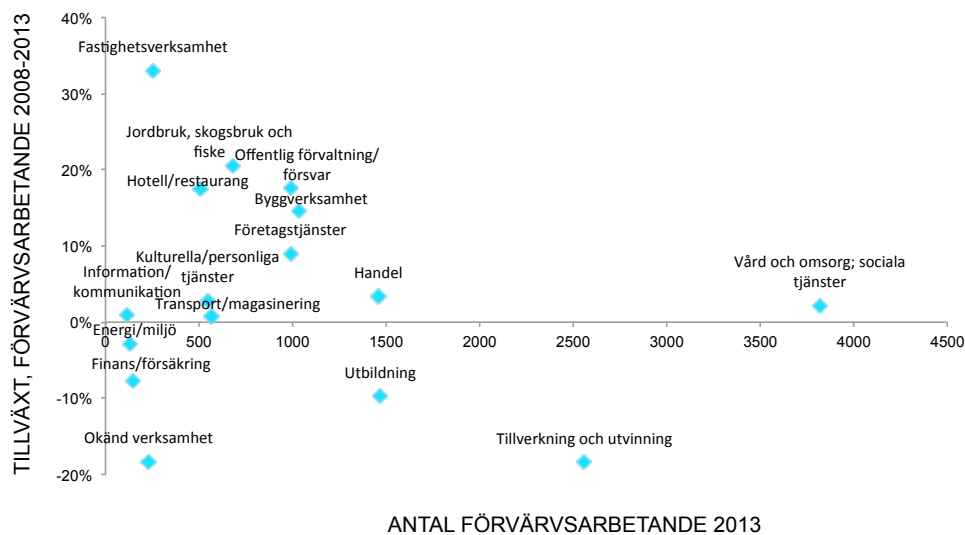
Figur 31. Dagbefolkning och nattbefolkning 16+ i Västervik 1993-2013 och kvot mellan dag- och nattbefolkning. Källa: SCB

På grund av Västerviks svagare uppkoppling mot T-regioner och potentiella T-regioner har kommunen inte kunnat göra den resan. Detta understryker behovet av att jobb skapas i Västervik för att fler förvärvsarbetande ska komma till kommunen. Hur ser då jobbtillväxten ut i kommunen, vilka branscher står för den senaste tidens ökning?

Tillväxt i tjänster, Tapp i tillverkning och utvinning

I Figur 32 nedan visas i horisontellt led antalet förvärvsarbetande i Västervik i olika branscher, och i vertikalt led tillväxten de senaste fem åren i samma branscher. I idealfallet ligger alla branscher långt upp till höger, d.v.s. man har många som jobbar i växande branscher, men så är aldrig fallet.

I Västervik liksom i landet som helhet faller antalet förvärvsarbetande inom den stora branschen tillverkning och utvinning. De branscher som växer snabbast är tjänster, inte minst kopplade till fastigheter, hotell/restaurang och byggverksamhet, samt offentlig förvaltning. På grund av att äldre personer räknas in i statistiken från och med 2011 ökar antalet anställda inom jordbruk, skogsbruk och fiske i statistiken mer än vad som motsvaras i termer av reell förändring.

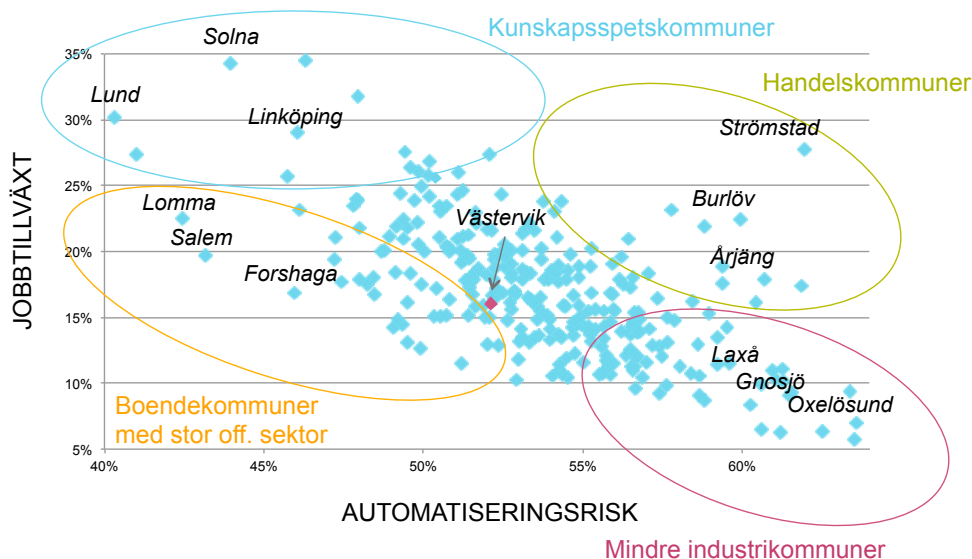

Figur 32. Antal förvärvsarbetande 2013 och tillväxt i antal förvärvsarbetande i olika näringsgrenar i Västervik 2008-2013. Källa: SCB

Genomsnittlig automatiseringsrisk och tillväxt därav

De senaste åren har en allt mer intensiv debatt förts kring automatiseringen och huruvida arbetstillfällena kan tänkas försvinna, men också tillkomma i dess kölvatten. Två uppmärksammade rapporter från Reforminstitutet³² visade på hur automatiseringen kan tänkas påverka olika yrkesgrupper. Kairos Future har baserat på dessa rapporter och yrkesfördelningen i Sveriges kommuner beräknat automatiseringens förväntade effekter på enskilda kommuner. I Figur 33 nedan visas i horisontellt led hur stor andel av arbetstillfällena som kan väntas försvinna till följd av automatiseringens effekter på 20 års sikt enligt Reforminstitutets beräkningar. I vertikalt led visas den totala sysselsättningstillväxten i automatiseringens kölvatten.

Även om ca hälften av alla arbetstillfällena beräknas försvinna, tillkommer ändå så pass många arbetstillfällena i alla kommuner att samtliga kommuner väntas få fler arbetstillfällena. Här tas dock ingen hänsyn till befolkningstillväxt, vilket innebär att vissa kommuner troligen kommer att ha en lägre andel anställda på 20 års sikt.

Figur 33. Automatiseringsrisk och förväntad jobbtillväxt i Sveriges kommuner. Källor: Reforminstitutet, SCB. Bearbetning: Kairos Future.

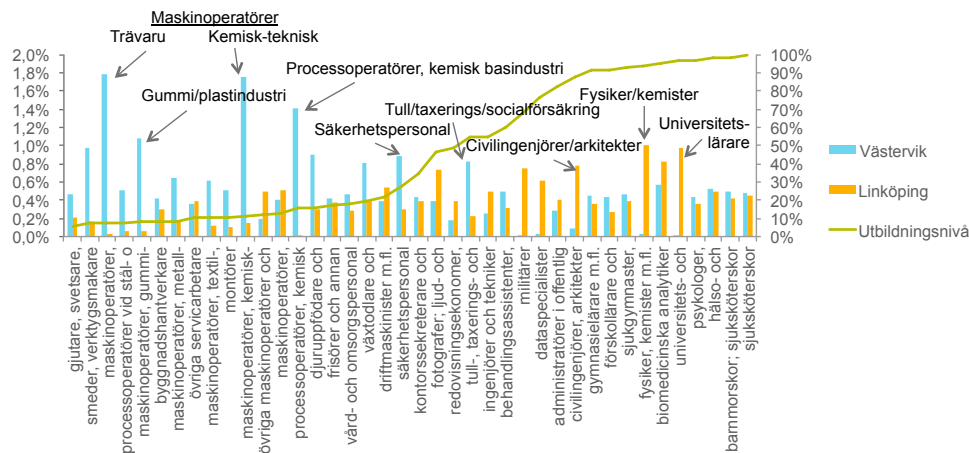
Västervik har en både genomsnittlig automatiseringsrisk och förväntad jobbtillväxt i automatiseringens kölvatten, i Figur 33 ovan ligger kommunen i mitten av båda dimensionerna. De yrkesgrupper med störst automatiseringsrisk och där samtidigt många inom Västerviks kommun arbetar är olika typer av industriarbeten, vanligen montörer, operatörer, samt olika typer av säljare, demonstratörer och inköpare. Skillnaden mellan dessa yrkeskategorier är att industriarbetena inte beräknas bli fler, medan säljjobben väntas växa i antal, men få en annan skepnad när handeln omvandlas. Ska man tro på Reforminstitutets sannolikheter kan Västervik därmed vänta en relativt dramatisk omvandling av arbetsmarknaden, där handeln kommer få en större del av sysselsättningen och industrin en fortsatt minskad del. Konstanten är bland vård- och omsorgsyrikena som är lindrigt drabbade av automatiseringen och fortsatt lär vara den största yrkesgruppen i kommunen på många års sikt.

Vikten av specialisering och spets i T-samhället

Den avgörande framgångsfaktorn för kommuner i T-samhället vid sidan av uppkoppling är *spetsigheten*, där specialisering är ett viktigt inslag utöver starkt kunskapskapital. Tillväxtanalys menar³³ att specialisering är vad som får städer att växa, men å andra sidan är det diversifiering som får dem att överleva. I klartext betyder det att specialisering är nödvändigt för tillväxt, men ensidig specialisering innebär en stor risk. Idealt bör en kommun ha både ett specialiserat och diversifierat arbetsliv – vilket är betydligt lättare med stor befolkning.

Specialisering mot industri och operatörsyrken i Västervik

Hur ser då arbetslivet ut i Västervik med avseende på kommunens specialisering eller ”spetsar” för att tala i T-samhällets termer? Vi tittar här på vilka yrken där en relativt hög andel av landets anställda arbetar i Västervik och i Linköping som jämförelse.

Figur 34. Yrken som är vanliga (vänster axel) i Västervik och Linköping sorterat efter andelen högutbildade i yrket (höger axel). Staplarna visar andelen inom respektive yrke i riket som jobbar i Västervik och Linköping, där Linköpings andelar har simulerats efter antagandet att dagbefolkningen är lika stor som i Västervik. Källa: SCB. Bearbetning: Kairos Future.

I Figur 34 ser man var Västervik och Linköping har sina specialiseringar i arbetslivet sett till vilka yrken personerna som jobbar i kommunerna har. Västervik har sina tydligaste specialiseringar i yrken där få har eftergymnasial utbildning, medan motsatt mönster råder för Linköping. Vidare har Västervik sina specialiseringar inom främst operatörsyrken inom industrin, vilket kan sägas vara kommunens specialiseringsprofil. Linköping har mindre utmärkande spetsar, inom yrken med betydligt lägre ”riskprofil” som civilingenjörer/arkitekter, fysiker/kemister och universitetslärare.

Detta är inte på något sätt unikt för Västervik och Linköping utan snarare ett regelmässigt mönster när man jämför en större universitetsstad med en mellanlägeskommun. Skillnaden mellan kommunerna illustrerar det inneboende dilemman för kommuner utanför en större arbetsmarknadsregion, där spetsarna bildligt talat lättare kan ”knäckas” av konjunkturedgångar, konkurrens från andra länder, teknikutveckling och andra omvärldsfaktorer. Även om riskprofilen är högre för den typ av yrken som särskiljer Västervik från Linköping är specialiseringarna naturligtvis viktiga tillgångar och tillväxtskapare för Västervik. Att skapa nya spetsar från tomma intet är mycket svårt, Västerviks möjlighet ligger i att bygga vidare på de specialiseringar som finns.

Besöksnäringen som ”breddare”

För många kommuner som ligger utanför större regioner ses besöksnäringen som den stora framtidsmöjligheten att bredda arbetslivet. Alla kommuner har inte de bästa förutsättningarna att lyckas som destination, men Västervik har här bra förutsättningar. Västervik är en kommun med många gästnätter per capita, vilket indikerar en hög besöksattraktivitet. Närliggande Ölandskommunerna Borgholm och

Mörbylånga har ännu fler gästnätter per invånare och Kalmar lockar också många turister. Bortsett från Jämtland, Dalarna och Gotland har Kalmar län flest gästnätter per capita. Besöksnäringen är en bransch på stark frammarsch globalt sett och kommer att bli en viktig ”breddare” för Västervik de kommande åren.

Det finns två viktiga utmaningar för besöksnäringen från ett kommunalt perspektiv. Dels gäller det att inse vikten av att ingå i ett större destinations-sammanhang, där en kommun stärks av att vara en del av andra kommuners erbjudande som destination. Här spelar partnerskap med Kalmar län och aktörer i Småland en avgörande roll. Den andra utmaningen handlar om att minska säsongsberoendet, vilket kan tänkas vara särskilt starkt i en skärgårdsidyll som Västervik. Här krävs att besöksnäring kopplad till befintligt näringsliv i närområdet stärks, att Västervik kan erbjuda platser för möten och konferenser.

Offentlig verksamhet - platsens attraktivitet nyckeln till kompetensförsörjning

Arbetslivet är större än näringslivets verksamheter, en viktig sysselsättningskapare är verksamheter inom offentlig sektor, där en stor andel i Västervik arbetar. Här är utmaningen, snarare än att skapa arbetstillfällen, att se till att personer finner det attraktivt att jobba inom offentliga verksamheter i just Västervik. Bortsett från att arbetsgivaren ska uppfattas som attraktiv hänger attraktionsförmågan till dessa arbeten därmed i mycket hög grad på platsens attraktivitet. Bedöms Västervik som en attraktiv plats att bo på är det naturligtvis lättare att attrahera kompetens till de offentliga verksamheterna. Således är det långsiktiga arbetet för att förbättra Västerviks platsattraktivitet vägen för att offentlig sektor ska bidra till sysselsättnings-tillväxt i Västervik och förstärka arbetsmarknaden som helhet.

Mer uppkoppling och spets stärker arbetslivet i Västervik

På samma sätt som uppkoppling och spets stärker Västerviks attraktivitet som plats gäller detsamma för arbetslivet i Västervik. Det finns ett antal befintliga specialiseringar, främst inom industri, som är viktiga – men sårbara – för Västervik givet automatisering och strukturomvandling. Samtidigt som Västervik bygger vidare på dessa spetsar behöver kommunen stärka upp framtidsförutsättningarna med inte minst en mer utvecklad besöksnäring, där Västervik är en del av ett destinationserbjudande i ett större sammanhang. Slutligen kommer offentliga verksamheter i Västervik vara avgörande för att öka sysselsättningen. Här sluts cirkeln till det bredare perspektivet kring platsens attraktivitet, där Västervik behöver bli mer uppkopplad mot större sammanhang och bygga ett starkare kunskapskapital.

5. VILKA SKA VI RIKTA IN OSS PÅ?

I det här avsnittet presenterar vi tre målgrupper som kan stärka Västervik:

- **Unga arbetsflyttare:** Personer som kan tänka sig att flytta till kommuner utanför storstadsregion och större städer på grund av jobb.
- **Landetdrömmare i storstadsregion:** Personer som bor i storstadsregion, men vill flytta till landet
- **Frihetssökande medelålders plus:** Livsnjutare 45+ som vill bo i mindre urbana miljöer.

Den förstnämnda gruppen är viktig för att motverka det negativa flyttnettot i Västervik, samt för kompetensförsörjningen i kommunen. Den andra gruppen är intressant för Västervik för att dra nytta av den rätt stora andel i storstadsregionerna som egentligen vill bo mer lantligt. Den tredje gruppen är en köpstark grupp som kan tänkas vilja bo i Västerviks tätort i lägenheter med lite högre prislapp.

Vilka är de? Socio-demografi och livsstil

Grupperna skiljer sig åt beträffande det grundläggande kring sociodemografisk profil och livsstil.

Unga arbetsflyttare är 80- eller 90-talister med lägre inkomst än genomsnittlig svensk men med genomsnittlig utbildningsnivå. De har oftare utländsk bakgrund än andra. De flesta av dem (70 %) har inga barn och de som har barn är småbarnsföräldrar. Deras livsstil, här uttryckt som deras främsta intressen (se Figur 35 nedan), kretsar kring familj, träning, musik, vänner och litteratur.

Landetdrömmare i storstadsregion är i hälften av fallen 80-90-talister, en tredjedel 60-70-talister, som har högre utbildning en genomsnittlig svensk, men genomsnittlig inkomst. En knapp tredjedel har barn som bor hemma och 16 % har utflugna barn. De har ett stort musikintresse, men är också intresserade av mat, resor och naturen vid sidan av familjeintresset.

Frihetssökande medelålders plus är 70-talister eller äldre med genomsnittlig inkomst. De allra flesta har inga barn hemma – de flesta är utflugna, därför har de ofta en hel del pengar att röra sig med. Deras livsstil domineras av livsnjutarakiviteter som att läsa (litteratur), resa, vara i natur och trädgård.

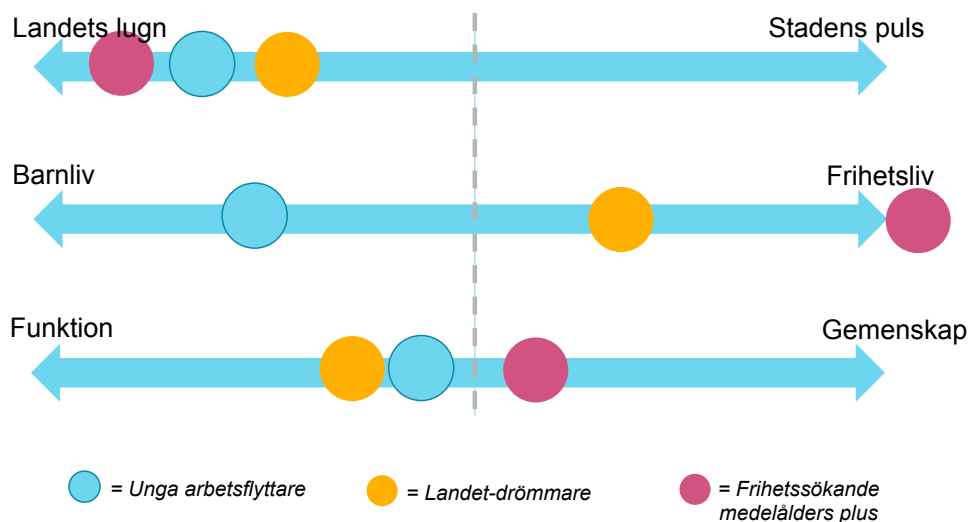

Figur 35. Målgruppernas livsstil, uttryckt som de intressen de anger som sina tre främsta.

Vilka är de? Plats- och bostadsvärderingar

Målgrupperna skiljer sig åt i synen på vad som är en attraktiv plats. Alla grupper är föga förvånande mer ruralt än urbant orienterade, där de frihetssökande medelålders plus är mest rurala. Frihetssökande medelålders plus är också per definition starkt orienterade mot frihetsliv, medan de är mindre orienterade mot funktionalitet, vilket är vanligt för lite äldre som har gått i pension.

Landetdrömmarna, som bor i storstad är mindre rurala än de andra, värderar frihetsliv och är gruppen som ställer högst krav på de funktionella aspekterna av platsen, vilket inte är oväntat när de idag bor i stora regioner med väl utbyggd kollektivtrafik.

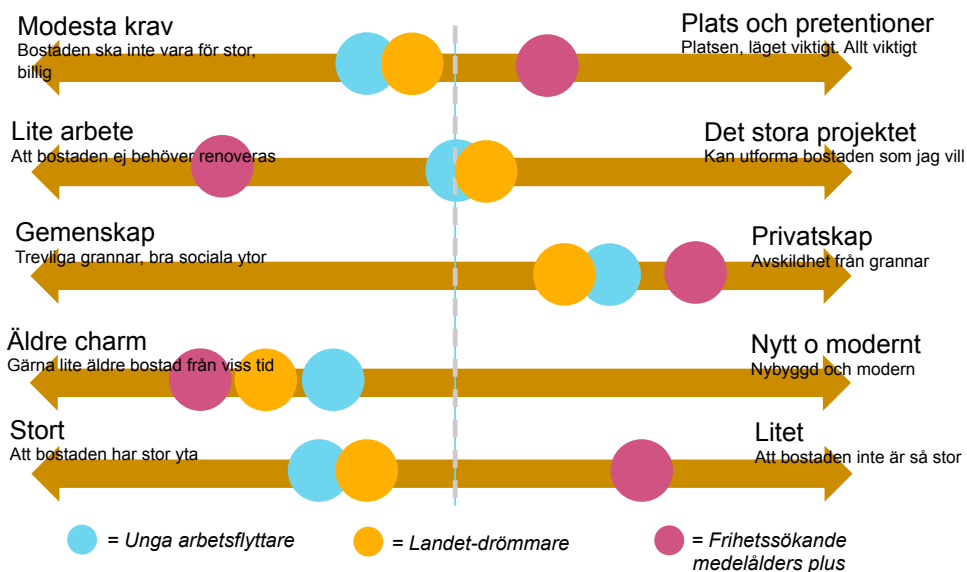
Figur 36. Målgruppernas positioner med avseende på vad som är en attraktiv plats.

De unga arbetsflyttarna sticker ut jämfört med de andra grupperna i och med att de är mer orienterade mot barnliv än frihetssliv. Liksom de andra grupperna är de klart ruralt orienterade, men också med krav på funktionalitet liksom många andra i unga eller livspusslande åldrar.

Beträffande bostadens värden är platsen och läget viktigast för de frihetssökande medelålders plus som sätter stort värde på att inte behöva ta sig långa sträckor för t. ex vardagsärenden. Denna bekväma grupp är också de som högst värderar liten arbetsinsats kopplad till bostaden, även om ingen av grupperna vill lägga all sin tid på att få bostaden helt perfekt.

Samtliga grupper är betydligt mer inriktade mot privatskap än gemenskap kring bostaden, vilket är typiskt för personer med mer rurala preferenser. Detsamma gäller för dimensionen äldre charm – nytt och modernt, där man tenderar att värdera det lite äldre mer i lantliga miljöer.

Beträffande bostadens yta är de unga arbetsflyttarna och landetdrömmarna mest inriktade mot storlek, medan de lite äldre frihetssökarna med utflugna barn hellre har ett boende som inte är så stort.

Figur 37. Målgruppernas positioner med avseende på vad som är en attraktiv bostad.

Vilka är de? Flyttmotiv

Slutligen, vilka motiv anger de själva till att flytta till en kommun som Västervik, d.v.s. till en mindre stad som inte ligger nära en storstad/större stad eller till landsbygd? De unga arbetsflyttarna anger per definition nytt arbete eller att arbetet flyttar som främsta skäl, medan de frihetssökande medelålders plus och landetdrömmare anger bättre livskvalitet som främsta motiv. De två sistnämnda grupperna ser motivet att det vore en dröm att bo på platsen som viktigare än de unga arbetsflyttarna, medan en bättre bostad är viktigare för de unga arbetsflyttarna som oftare är i

fasen att starta upp livet som vuxen och ”bygga sitt första bo”. De tio vanligaste flyttmotiven för målgrupperna visas i Figur 38 nedan.

<i>Unga arbetsflyttare</i>	<i>Landetdrömmare</i>	<i>Frihetssökande medelålders plus</i>
<ul style="list-style-type: none">▪ Arbete	<ul style="list-style-type: none">▪ Bättre livskvalitet	<ul style="list-style-type: none">▪ Bättre livskvalitet
<ul style="list-style-type: none">▪ Bättre livskvalitet	<ul style="list-style-type: none">▪ Nya platsen attraktiv	<ul style="list-style-type: none">▪ Nya platsen attraktiv
<ul style="list-style-type: none">▪ Nya platsen attraktiv	<ul style="list-style-type: none">▪ Dröm att bo på platsen	<ul style="list-style-type: none">▪ Dröm att bo på platsen
<ul style="list-style-type: none">▪ Bättre bostad	<ul style="list-style-type: none">▪ Bättre bostad	<ul style="list-style-type: none">▪ Bättre bostad
<ul style="list-style-type: none">▪ Dröm att bo på platsen	<ul style="list-style-type: none">▪ Billigare bostad	<ul style="list-style-type: none">▪ Billigare bostad
<ul style="list-style-type: none">▪ Billigare bostad	<ul style="list-style-type: none">▪ Prova något nytt	<ul style="list-style-type: none">▪ För att prova något nytt
<ul style="list-style-type: none">▪ Prova något nytt	<ul style="list-style-type: none">▪ Arbete	<ul style="list-style-type: none">▪ Arbete
<ul style="list-style-type: none">▪ Bättre framtidsutsikter	<ul style="list-style-type: none">▪ Bättre framtidsutsikter	<ul style="list-style-type: none">▪ Partners skäl
<ul style="list-style-type: none">▪ Partners skäl	<ul style="list-style-type: none">▪ Partners skäl	<ul style="list-style-type: none">▪ Flytta ihop med en partner
<ul style="list-style-type: none">▪ Flytta ihop med partner	<ul style="list-style-type: none">▪ Flytta ihop med partner	<ul style="list-style-type: none">▪ Bättre framtidsutsikter

Figur 38. De tio vanligaste tänkbara flyttmotiven för en flytt till en kommun som Västervik för målgrupperna.

4. SAMMANFATTANDE SLUTSATSER

Vi vill avslutningsvis, summera denna omvärldsanalys i några få bilder och slutsatser. Vi börjar med att i grova penseldrag måla upp konturerna av det större sammanhang som påverkar villkor och förutsättningar för Västervik. Vi fördjupar oss sedan i kommunen ur boende-, flytt- och arbetsperspektiv.

Med bas i detta går vi över till de utmaningar som Västervik står inför. Vi har löpande diskuterat det i rapporten, men summerar här de mest centrala delarna. Avslutningsvis delar vi några reflektioner inför det fortsatta arbetet.

EN VÄRLD I FÖRÄNDRING

Vi inleder med de stora dragen, med tio tunga omvärldstrender och deras påverkan på Västervik med sikte mot år 2030.

Urbanisering – staden blir norm

Det urbana lockar medborgare med täthet och puls, jobb och studier. Och arbetsgivare med tillgång till kompetens, kunder och samarbeten. I takt med att människor flockas i stadens landskap, blir den också normen i livet för allt fler.

Ökad mobilitet ställer nya krav på infrastrukturen

Allt fler människor pendlar till studier och arbete, inom och mellan färre och större arbetsmarknadsregioner. Kraven ökar på en fungerande infrastruktur, såväl fysisk som digital, till och från och inom kommunen.

Ökat hållbarhetsfokus – för både samhälle, näringsliv och individ

Satsningar på hållbarhetsområdet blir allt mer integrerat i hela samhället. Klimatanpassning blir en allt viktigare faktor att ta hänsyn till, samtidigt som möjligheter skapas för nyetableringar av företag och en expanderande av näringslivet.

Migrationen växer – i antal och som samhällsfråga

En växande rörlighet bland människor generellt, och ett ökat antal nyanlända driver förändring av samhällsservice. Inkludering, boende och inträde till arbetsmarknaden är avgörande frågor att hantera.

Besöksnäringen – en bransch i tillväxt

Globalt sett är besöksnäringen en växande bransch och är starkt kopplad till upplevelseindustrin. Människor söker i allt högre utsträckning efter upplevelser som kan konsumeras *tillsammans*. Som destination ställs det höga krav på ett professionellt värdskap i tuff konkurrens med många olika turistdestinationer.

Digitaliseringen formar om allt

Majoriteten av svenskarna har tillgång till en mobiltelefon, surfplatta eller dator. Digitaliseringen påverkar hela samhället, alla branscher och verksamheter. Digital tillgänglighet är en självklarhet.

Automationen förändrar arbetslivet

En snabb automatisering sker både inom industrin och inom tjänstesektorn, och allt fler högkvalificerade arbeten påverkas. Hälften av dagens jobb riskerar att försvinna, men nya arbetstillfällen kommer också att skapas. Att testa nytt, till exempel nya digitala tjänster kan vara en möjlighet till att skapa nya arbeten.

Konkurrensen om arbetskraften hårdnar och kraven på kompetens förändras

Global konkurrens driver specialisering och konkurrens om kompetens som skapar unika fördelar. Att vara en attraktiv arbetsgivare blir allt mer avgörande för framgång. Att hålla sig a jour om vad det är som attraherar olika generationer. Liksom att finnas på en plats där det är attraktivt att bo och verka.

Ökad heterogenitet i samhället

Ett allt mer heterogent samhälle präglad av mångfald och medborgare med olika livsstilar, bakgrund, intresse och etnicitet växer fram. För Västervik handlar det om att kunna ta tillvara bredden av olika grupper i samhället för att behålla och attrahera invånare.

Från behov till begär – ökade krav från medborgare

Med välstånd, kunskaper och erfarenheter ökar människors förväntningar och toleransen för strul minskar. Medborgarna blir i allt högre grad kunder och förväntar sig service därefter. Det gäller att kunna möta medborgarnas krav på snabba svar och en personlig dialog via flera olika tillgängliga kanaler.

MOT DET HETEROGENA T I – SAMHÄLLET

Sammanfattar vi det komplexa samspel som pågår mellan de olika omvärldstrenderna kan vi se att vi är mitt uppe i vad som kan beskrivas som ett historiskt skifte, drivet av starka krafter som globalisering, urbanisering och inte minst mycket snabb och genomgripande teknisk utveckling som enligt många kommer att få en lika dramatisk påverkan på samhället som ångmaskinen och sedermera elektriciteten fick.

Denna globala strukturomvandling skapar tillsammans med bl. a klimatutmaningar och globala geopolitiska skiften, de yttre ramar som såväl Västervik som Sverige och Europa har att förhålla sig till och som på ett övergripande plan kommer att påverka utvecklingen i kommunen mot 2030. Vi kan kalla detta samhälle ett tankeindustriellt samhälle. "Tanke" för att de ekonomiska värdena i ökad utsträckning byggs av idéer och affärsmodeller, d.v.s. tänkande, snarare än överlägsen produktionsteknik (som ofta köps in av underleverantörer, eller inte behövs alls i de helt digitala delarna av ekonomin). "Industriell" för att industriproduktion och manipulation och förflyttning av materia fortfarande kommer att vara basen i ekonomin, och det centrum runt vilket stora delar av "tankeekonomin" kommer att kretsa.

Sammantaget verkar framgång i den framväxande tankeindustriella ekonomin drivas av tre faktorer oavsett om vi talar om individer, organisation eller regioner:

- *Sammanhang* – uppkoppling mot och integration med andra.
- *Spets* – specialisering och roll, spets och djup.

- *Samhandlingskraft* – förmåga att transformera den kompetens eller de idéer man kan fånga upp genom nätverken till fördjupning, specialisering och nya erbjudanden till kunder, medborgare etc.

Dessa parametrar har alltid varit viktiga för framgång och utveckling. Med ökad turbulens och utvecklingshastighet ökar dock deras relativa betydelse i förhållande till annat som t ex tillgång till naturresurser, produktions- eller finansiellt kapital. För att som region bli framgångsrik, krävs att såväl individer som företag och kommunala och regionala aktörer utvecklar samtliga av dessa tre dimensioner.

Västerviks övergripande utmaning är parametern ”sammanhang”. Medan många andra kommuner kan dra nytta av närliggande större städer och storstäder är Västervik mer av sin egen lyckas smed. Kommunen är till följd av den begränsade integreringen i en större region i mångt och mycket en egen arbetsmarknad.

Detta ställer höga krav på att utveckla näringslivets och arbetslivets utveckling. ”Spetsen” mätt som kunskapskapital är efter förutsättningarna bra i Västervik. Och betydelse fullt är det uthålliga arbete som drivs i kommunen för att stärka Västerviks spets genom näringslivs- och destinationsutveckling, innovativt arbete med integration, utveckling av centrum, landsbygd och campus.

Förmågan till ”samhandling” är den mellanstora kommunens möjlighet. Att relativt få personer kan få mycket att hända och bygga en kultur som ger jordmån för nya lösningar. Detta är något som Västervik lyckas med och som också uppmärksammas i utmärkelser och i media. Att glädjas åt, för de resultat som skapas och för att bilden av Västervik som påhittig framtidskommun stärks.

STRUKTUROMVANDLING OCH AUTOMATISERING SÄTTER PRESS PÅ ARBETSLIVET I VÄSTERVIK.

Vi har tidigare diskuterat hur automatisering av jobben som gör att hälften av dagens jobb riskerar att försvinna, även kommer att skapa nya arbetstillfällen. Jakten på konkurrenskraft driver också specialisering av såväl företag, verksamheter som individer. Bristen på specialister ökar och hämmar tillväxt. På regional nivå ser vi hur de regioner inom länder och globalt som bäst lyckas locka spetskompetensen också har den mest dynamiska utvecklingen.

De senaste åren har Västervik, likt Sverige i stort, förlorat många arbetstillfällen inom tillverkning och utvinning, samtidigt som antalet personer som arbetar inom tjänster blir fler. Denna rörelse, tillsammans med en automatisering av arbetslivet, kommer prägla Västerviks arbetsmarknad framöver. Men Västervik är inte särskilt illa utsatt jämfört med många andra mindre kommuner.

En nyckel för Västerviks arbetsliv framöver är att bygga vidare på och fylla på arbetslivets spetsar. De branscher som sticker ut i andel av sysselsättningen i Västervik, relativt riket, är jord- och skogsbruk, tillverkning, vård, omsorg och sociala tjänster. Att till dessa lägga spetsar i växande branscher och ladda arbetslivet som helhet med kunskap är ett viktigt fokus framåt. Och att fortsätta växla upp den viktiga besöksnäringen, där Västervik är en del av ett bredare destinationser-

bjudande. I slutändan kan inte arbetslivet i Västervik ses som en isolerad enhet. Arbetslivets utveckling, inte minst knutet till de offentliga verksamheterna, bygger på att Västerviks attraktivitet som plats stärks.

VÄSTERVIK LOCKAR BARNFAMILJER OCH UNGA ÄLDRE

När vi undersöker boende - och flyttynamiken kring Västervik, och parar den med resultaten från den stora studie av boendepreferenser kopplat till TI samhällets flyttstudie som Kairos Future genomförde 2015, kan vi se att Västervik ligger väl framme vad gäller bostäder, befintliga och i detaljplaner, på rätt platser och för rätt målgrupper.

- **Västervik vinner flyttare från mindre kommuner, men tappar till större.** Som många andra kommuner utanför storstadsregioner och regioner kring större städer tappar Västervik framförallt unga människor till större städer och storstäder. Samtidigt vinner man flyttare från mindre närliggande kommuner, i synnerhet Hultsfred. Att Västervik tappar unga flyttare till större städer och storstäder är mycket typiskt för kommuner med samma läge. Det som framförallt driver flyttströmmen är en framtidskarriär, där unga ser bättre framtidsmöjligheter i större sammanhang. Samtidigt tar Västervik flyttare från Stockholm och Linköping bland de som inte är så unga, här kan man misstänka en hel del återkomster.
- **Västervik är attraktivt, men funktionaliteten brister.** Hade varje kommun bedömts som isolerade enheter hade Västervik bedömts som en mycket attraktiv kommun, med charm och läget vid vatten. När människor värderar en plats är dock funktionaliteten och utbudet kring arbetsmarknaden en central komponent och här har Västervik en svaghet i och med den begränsade uppkopplingen mot det större. Allt Västervik kan göra för att förbättra de funktionella aspekterna kring platsen kommer att stärka kommunens attraktivitet.
- **Fyra bostadsarketyper på en polariserad bostadsarena.** Fyra bostadsarketyper präglar bostadsarenan: *Svenssondrömmen*, *flotta lyan*, *friktionsfritt boende* och *inträdet*. Västervik har goda möjligheter att erbjuda Svenssondrömmen och till viss del flotta lyan. Inträdet är den gordiska knuten på arbetsmarknaden som kommer att vara högt på dagordningen under många år framöver. Här visar Västervik vägen med *Västerviksmodellen* som innefattar såväl bostäder för nyanlända som långsiktiga avtal för samarbete mellan kommunen, Migrationsverket och Arbetsförmedlingen.
- **Tre målgrupper stärker Västervik.** Värda att sätta ljuset på är: *Unga arbetsflyttare* som är avgörande för arbetslivets behov av kompetensförsörjning och för en gynnsam demografisk profil, *Landetdrömmare* för att växla upp strömmen från storstadsregioner till kommunen, *Frihets-sökande medelålders plus* som kan njuta av livet och spendera pengar på lite äldre dagar i kommunen.

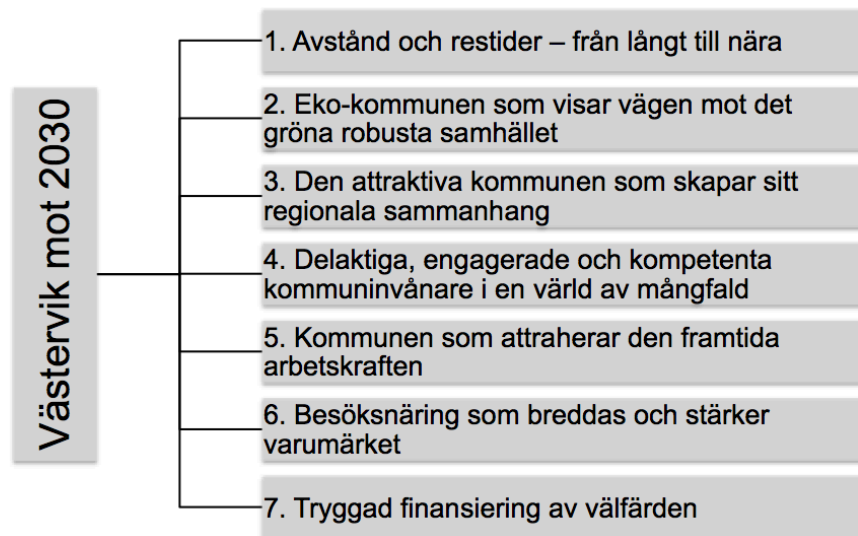
DEN SAMLADE BILDEN INFÖR DET FORTSATTA ARBETET

Låt oss avslutningsvis summera resonemangen ovan beträffande utmaningar att fokusera inför arbetet med en hållbar målbild mot år 2030. Västervik är attraktivt i sig, med attraktiva boendemiljöer och förutsättningar för en stark besöksnäring. Kommunen har dock en stor utmaning i och med *positionen i arbetsmarknadsnätverket*.

Det fundamentala och långsiktigt avgörande för Västervik är att *stärka den fysiska och digitala uppkopplingen* och att integreras in i en växande region.

På kort sikt behöver kommunen göra allt för att *bygga en större och starkare egen arbetsmarknad*. Det är nyckeln till att öka kommunens egen massa, att smida sin egen lycka, tillsammans med medborgare, arbetsgivare och besökare. Av största vikt är att bygga vidare på det mål- och framtidsinriktade arbetet som redan görs inom integration, näringslivs- och destinationsutveckling, inom utbildning och med utvecklingen av stad och landsbygd. Det kan också handla om att skapa nytt där så behövs.

Arbetet som helhet sammanfattar vi i sju utmaningar för Västerviks kommun mot 2030.

Figur 39. Översikt över Västerviks utmaningar sammanfattade i sju punkter.

Utmaningarna är tänkta att hjälpa till med att forma strategiska svar i det fortsatta arbetet. Den första utmaningen (Utmaning 1) är relaterad till den övergripande och långsiktigt avgörande frågan om integration i en växande region. De övriga utmaningarna kopplar i huvudsak till det mer kortsiktiga behovet att bygga en starkare egen arbetsmarknad. Utmaningarna beskrivs nedan.

Utmaning 1: Avstånd och restider – från långt till nära

Närhet är attraktion. De fysiska avstånden till större städer begränsar tillgången till arbete, kunder, utbud och därmed också förutsättningarna att växa som boende-,

studie-, besöks- och arbetskommun. Västerviks kommun är stor till sin yta, vilket gör att resande även inom kommunen är en utmaning. Samtidigt ser vi en utveckling av nya hållbara färdssätt och drivmedel, nya arbetsmönster och en växande digitaliserad kommunikation.

Vad kan vi göra så att det blir lika "nära" till Peking som till Norrköping och Hjorted från alla delar i kommunen? Hur ska Västervik bli en "nära"-kommun?

Utmaning 2: Eko-kommunen som visar vägen mot det gröna robusta samhället

Miljö och hållbarhetsfrågorna växer i betydelse inom hela samhället och i alla branscher. För att vrida utvecklingen åt rätt håll krävs ett ändrat sätt att se på samhället, liksom nationella avtal och styrmedel. På den lokala och kommunala nivån behöver vi ta vår del av ansvaret och rusta oss för en resurseffektiv framtid, med jobb och företag som satsar på en cirkulär ekonomi med nya hållbara affärslösningar.

Hur kan hela eko-kommunen Västervik bli ett föredöme på vägen mot det gröna, robusta samhället?

Utmaning 3: Den attraktiva kommunen som skapar sitt regionala sammanhang

Västervik är genom sitt läge och sin storlek i mångt och mycket sin egen lyckas smed. Dels måste vi se till att snabbt hitta vår plats i det framtida regionala sammanhanget och stärka banden med det. Samtidigt måste vi arbeta vidare med att växla upp vår lokala potential genom att skapa attraktiva boenden för varierade behov, hög kvalitet i den kommunala servicen och utveckling av näringslivet. Att bygga på de egna tillgångarna, den egna kraften och påhittigheten i att finnas till för sina medborgare.

Hur bygga den attraktiva och nytänkande kommunen som skapar sitt eget regionala sammanhang?

Utmaning 4: Delaktiga, engagerade och kompetenta medborgare i en värld av mångfald

Att samla och engagera människor är en växande utmaning i en allt mer rörlig värld där tid och uppmärksamhet är bristvaror. Mångfalden av livsstilar ökar generellt i samhället med ökade frihetsgrader i att leva och utveckla identiteter, intressen, gemenskaper. Samtidigt är det välinformerade och kompetenta medborgare, frivilliga och eldsjälur som bygger goda samhällen. Det som är avgörande och ut-

manande för att fånga och dra nytta av kommuninnevånarnas gemensamma kunskap är medskapande som engagerar i både innehåll och form.

Hur kan Västervik bli en ”tillsammans - kommun” i en allt mer global värld? Hur kan medborgarna, inte bara bli mer delaktiga, utan också få större inflytande att driva utvecklingen framåt?

Hur kan vi välkomna och ta vara på olikheter och oliktankande? Hur kan vi tillsammans skapa ett tolerant samhälle där mångfald ses som en resurs?

Utmaning 5: Kommunen som attraherar den framtida arbetskraften

Kommunens framgång och utveckling baseras i hög grad på eget arbete och kompetens. Ingen äger hela denna fråga, den förutsätter delade ambitioner och samarbeten mellan näringsliv, akademi, skola och kommun.

Hur kan Västerviks arbetsliv och medborgare laddas med kunskap med utbildning, fortbildning och kunskapsbildning i toppklass?

Utmaning 6: Besöksnäringen breddar och stärker varumärket

Besöksnäringen skapar arbetstillfällen i en globalt växande bransch. Den erbjuder ingångsyrcen på arbetsmarknaden, placerar in kommunen i ett regionalt sammanhang och stärker kommunens profil. En stark destination, i samverkan med andra destinationer, ger underlag för väl fungerande service och argument för investeringar i bland annat infrastruktur och kommunikationer. Den unika natur- och kulturmiljön (både skärgården och i inlandet) ger stora möjligheter till utveckling av besöksnäringen.

En nyckel för Västervik är att växla upp besöksnäringen, där Västervik är en del av ett bredare destinationserbudande. Hur ser den ”vägen” ut?

Utmaning 7: Tryggad finansiering av välfärden

Västervik har en befolkning i obalans där allt färre ska försörja allt fler. Att öka intäkterna i kommunens resultaträkning genom en utvecklad arbetsmarknad, en lyckad integration och tillgång till bostäder för olika målgrupper är sannolikt en viktig del av lösningen. Vi måste samtidigt påverka kostnadssidan genom innovativa arbetssätt, med människa och ny teknik i samspel.

Kan och vill Västervik bli en pilotkommun som visar vägen att på ett kreativt sätt hitta nya lösningar inom integration, äldreomsorg, skola mm?

APPENDIX A: DEFINITIONER OCH FÖRKLARINGAR

T-INDEX OCH REGIONALT T-INDEX

T-index är en sammanvägning av tre delmått: "Storlek/koncentration" består av antal invånare och befolkningstäthet. "Kunskapskapital" består av andel högskoleutbildade bland befolkningen, andel högskoleutbildade i privata näringar, patentansökningar per capita samt andel sysselsatta i kunskaps- och tjänstebranscher (definierat som information och kommunikation, finans och försäkring, fastighetsverksamhet, företagstjänster, kulturella och personliga tjänster, hotell och restaurang). I "nätverk" räknas in företag med importlicens per capita, andel av arbetskraften i icke-lokala näringar, pendlingstrafik i förhållande till lokal arbetskraft, medlemmar i LinkedIn per capita, flygavgångar i FA-regionen samt förekomst av större järnvägsstation. De tre delmåttens viktas lika.

Regionalt T-index fås sedan genom att låta enskilda kommuners T-index förstärkas av pendlingsrelationer, d.v.s. kommuner får extra T-poäng från de kommunerna de har pendlingsrelationer med. Detta innebär att måttet främst visar i vilken utsträckning man är del av ett *sammanhang* med höga T-poäng.

KOMMUNAL FRAMGÅNG

Kommunernas framgång är också en sammanvägning av tre separata mått. Ekonomisk framgång är ett mått på lönenivåer, nyföretagande, arbetslöshet och kommunal ekonomi. Social framgång bygger på valdeltagande, våldsbrott, andel behöriga till gymnasiet, andel unga beroende av ekonomiskt bistånd samt ohälsotal. Slutligen består ekologisk framgång av andelen av nya bilar som är miljöbilar, utsläpp av växthusgas per capita, samt andel skyddad natur. De tre delindexen viktas lika.

INGÅENDE KOMMUNER I TYPOLOGIN

Kommunerna som ingår i respektive kommungrupp är:

T-centrum: Danderyd, Stockholm, Södertälje, Solna, Sigtuna, Burlöv, Malmö, Lund, Göteborg, Mölndal.

Boendekommuner till T-centrum: Upplands Väsby, Vallentuna, Österåker, Värmdö, Järfälla, Ekerö, Huddinge, Botkyrka, Salem, Haninge, Tyresö, Upplands-Bro, Nykvarn, Täby, Sollentuna, Nacka, Sundbyberg, Lidingö, Vaxholm, Norrtälje, Nynäshamn, Håbo, Gnesta, Strängnäs, Trosa, Staffanstorps, Vellinge, Kävlinge, Lomma, Svedala, Skurup, Sjöbo, Hörby, Höör, Eslöv, Ystad, Trelleborg, Kungsbacka, Harryda, Partille, Öckerö, Ale, Lerum, Bollebygd, Lilla Edet, Kungälv, Alingsås.

Potentiella T-centrum: Uppsala, Nyköping, Eskilstuna, Linköping, Norrköping, Jönköping, Växjö, Kalmar, Karlskrona, Helsingborg, Kristianstad, Hässleholm, Halmstad, Varberg, Uddevalla, Trollhättan, Borås, Skövde, Karlstad, Örebro, Väs-

terås, Falun, Borlänge, Gävle, Sundsvall, Örnsköldsvik, Östersund, Umeå, Skellefteå, Luleå.

Boendekommuner till potentiella T-centrum: Älvkarleby, Knivsta, Heby, Tierp, Enköping, Flen, Kinda, Åtvidaberg, Valdemarsvik, Söderköping, Motala, Aneby, Mullsjö, Habo, Vaggeryd, Lessebo, Alvesta, Torsås, Mörbylånga, Borgholm, Östra Göinge, Örkelljunga, Bjuv, Bromölla, Klippan, Åstorp, Landskrona, Höganäs, Ängelholm, Laholm, Munkedal, Färgelanda, Grästorp, Mark, Svenljunga, Herrljunga, Tibro, Töreboda, Vänersborg, Ulricehamn, Mariestad, Hjo, Tidaholm, Kil, Hammarö, Forshaga, Grums, Kristinehamn, Lekeberg, Kumla, Askersund, Nora, Surahammar, Kungsör, Sala, Gagnef, Säter, Ockelbo, Timrå, Bräcke, Krokomborg, Nordmaling, Bjurholm, Robertsfors, Vännäs, Vilhelmina, Åsele, Älvsbyn, Piteå, Boden.

Lokala arbetslivsspecialister: Gislaved, Värnamo, Eksjö, Tranås, Uppvidinge, Älmhult, Markaryd, Emmaboda, Oskarshamn, Vimmerby, Olofström, Perstorp, Båstad, Dals-Ed, Karlsborg, Tranemo, Vara, Strömstad, Skara, Eda, Torsby, Munkfors, Årjäng, Hallsberg, Karlskoga, Fagersta, Köping, Malung-Sälen, Mora, Avesta, Ludvika, Sandviken, Hudiksvall, Härjedalen, Lycksele, Arjeplog, Överkalix, Gällivare, Kiruna.

Mellanlägeskommuner: Östhammar, Katrineholm, Vadstena, Mjölby, Nässjö, Sävsjö, Vetlanda, Tingsryd, Ljungby, Hultsfred, Västervik, Gotland, Ronneby, Karlshamn, Hylte, Falkenberg, Stenungsund, Sotenäs, Gullspång, Bengtsfors, Götene, Lysekil, Åmål, Lidköping, Falköping, Sunne, Filipstad, Hagfors, Arvika, Säffle, Laxå, Hällefors, Lindesberg, Arboga, Vansbro, Leksand, Hedemora, Hofors, Ovanåker, Ljusdal, Söderhamn, Bollnäs, Ånge, Härnösand, Kramfors, Sollefteå, Ragunda, Strömsund, Åre, Vindeln, Norsjö, Malå, Storuman, Sorsele, Dorotea, Arvidsjaur, Jokkmokk, Kalix, Pajala, Haparanda.

Boendespecialiserad landsbygd: Vingåker, Ödeshög, Ydre, Boxholm, Högsby, Mönsterås, Nybro, Sölvesborg, Svalöv, Tomelilla, Osby, Simrishamn, Tjörn, Orust, Tanum, Vårgårda, Essunga, Mellerud, Storfors, Degerfors, Ljusnarsberg, Skinnskatteberg, Hallsthammar, Norberg, Rättvik, Orsa, Älvdalen, Smedjebacken, Nordanstig, Övertorneå.

OM KAIROS FUTURE

Kairos Future är ett internationellt konsult- och analysföretag som hjälper företag att förstå och forma sin framtid. Genom trend- och omvärldsanalys, innovation och strategi, ger vi våra kunder de stora sammanhangen. Kairos Future grundades 1993, vårt huvudkontor finns i Stockholm och vi har representanter samt samarbetspartners över hela världen.

För mer information, se www.kairosfuture.com eller kontakta oss:

Kairos Future

Box 804

(Besöksadress: Klarabergshuset, Västra Järnvägsgatan 3)

101 36 Stockholm

Tel. 08–545 225 00

info@kairosfuture.com

www.kairosfuture.com

NOTER

-
- ¹ FN, U.N. Human Settlements Program (UN-Habitat), 2013
- ² SCB, Befolkningsstatistik, 2013
- ³ <http://www.regeringen.se/regeringens-politik/fossilfritt-sverige/om-initiativet-fossilfritt-sverige/>
- ⁴ Andel utrikes födda i Sverige var 2012 15,4% (SCB, statistikdatabasen), medan USA som högst haft en andel utrikes födda på 14,8% år 1890, (US Census Bureau) <http://www.census.gov/population/www/documentation/twps0029/tab01.html>, avläst 2013-02-10.
- ⁵ Florida, Richard (2003). *The Rise of the Creative Class: And How it's Transforming Work, Leisure, Community and Everyday Life*. New York: Basic Books.
- ⁶ Svenskarna och internet, 2015, <http://www.soi2015.se/fakta-information-och-e-handel/>
- ⁷ se t.ex. www.mat.se, www.mathem.se, www.linasmatkasse.se
- ⁸ Drömsamhället, Kairos Future 2010
- ⁹ Felländer Anna (2015), Digitaliseringens möjligheter och utmaningar, s. 76 i Digitaliseringskommissionens delbetänkande *Om Sverige i Framtiden – en antologi om digitaliseringens möjligheter*, SOU 2015:65
- ¹⁰ Se t ex den av Amazon ägda lagerrobotsystem Kiva, <http://www.kivasystems.com>
- ¹¹ <http://www.narrativescience.com>. Har bl a samarbete kring ekonomijournalistik med Forbes.
- ¹² <http://www.rossintelligence.com/>
- ¹³ <http://www.ipsoft.com/what-we-do/amelia/>. Amelia testas nu på en lång rad internationella storföretag och har en enastående förmåga att snabbt lära sig nya uppgifter.
- ¹⁴ Frey, Carl Benedikt and Osborne, A. Michael (2013) *The Future of Employment: How susceptible are jobs to computerisation?* Oxford University
- ¹⁵ Fölster, Stefan (2014) *Vartannat jobb automatiseras inom 20 år - utmaningar för Sverige* Rapport för Stiftelsen för strategisk forskning.
- ¹⁶ <http://www.regeringen.se/artiklar/2015/11/snabbspaer---snabbare-etablering-av-nyanlanda/>
- ¹⁷ SCB, *Ökade inkomstskillnader*, 2007
- ¹⁸ OECD, *Devided we stand: Why inequality keeps rising*
- ¹⁹ <http://www.patientslikeme.com>
- ²⁰ <http://www.tillvaxtverket.se/huvudmeny/insatserfortillvaxt/naringslivsutveckling/kulturellaochkreativanaringar.4.2951bcb412700b68b8680001486.html>
- ²¹ Nationell strategi för svensk besöksnäring, Svensk Turism, 2010
- ²² <http://www.dn.se/insidan/naturen-ger-svenskar-trost/>, <http://www.theguardian.com/commentisfree/2014/feb/13/10-reasons-why-we-need-more-contact-with-nature>
- ²³ http://www.mynewsdesk.com/se/svensk_fastighetsformedling/pressreleases/trendrapporten-2014-svenskarna-droemmer-om-teknikfria-rum-och-urban-gardening-984224
- ²⁴ Friedman, Thomas (2008). *Hot, Flat and Crowded: Why We Need a Green Revolution—And How it Can Renew America*. New York: Farrar, Straus and Giroux.

25

http://www.creativeclass.com/_v3/whos_your_city/maps/#Economic_Activity_in_a_Spiky_World, avläst 2013-02-10.

- ²⁶ Tillväxtanalys (2012). *Regional attraktivitet – tillväxtmotor i en global verklighet*. Östersund: Tillväxtanalys.
- ²⁷ Barack Obama betonade satsningarna på 3D-teknik i sitt State-of-the-union-tal 12 januari 2013. <http://www.whitehouse.gov/state-of-the-union-2013>.
- ²⁸ För beskrivning av Regionalt T-index, se Appendix A
- ²⁹ För beskrivning av kommunal framgång, se Appendix A
- ³⁰ För en förteckning av vilka kommuner som ingår i de olika grupperna, se Appendix A
- ³¹ SCB:S Medborgarundersökning – hösten 2014, Västerviks kommun
- ³² Fölster, S. (2014) Vartannat jobb automatiseras inom 20 år – utmaningar för Sverige. Stiftelsen för Strategisk Forskning, Stockholm, samt Fölster, S. (2015) De nya jobben i automatiseringens tidevarv. Stiftelsen för Strategisk Forskning, Stockholm.
- ³³ Tillväxtanalys (2011) *Städer och deras tillväxtförutsättningar*. Östersund: Tillväxtanalys.